

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
 pe un an . . . . . 20 cor.
 pe 1/2 an . . . . . 10 .
 pe 1/4 an . . . . . 5 .
 pe 1 lună . . . . . 2 .
 Nr-ii de Duminică pe an
 4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20.

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b., de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Sortisori nefrancați nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Anul VI.

Număr de Duminică

Nr. 11

Revisiunea programului național din 1881

De

Eugen Brode.

Tendența manifestată pentru a da *politicii naționale* o altă direcțiune este strins legată de revisiunea programului din 1881. În scrisoarea sa către „*Liberatarea*” dl Dr. Mihu a corespuns deci numai sentimentului general și a satisfăcut unei trebuințe reale, când a pus în discuțiune însăși modificarea programului.

Deși în nici unul din cele nouă puncte ale programului rezistența pasivă nu este inserată anume, totuși ea este care dă nota caracteristică întregii politici întemeiate pe acest program. Cu cele nouă puncte ale programului din 1881 nici nu se poate face altă politică decât numai cea a rezistenței pasive sau a pasivității. În realitate Românii nici n'au făcut alta dela 1881 încoace, cu toate că unele ținuturi sau cercuri electorale au fost îngăduite prin concluse speciale ale conferențelor naționale se alege și să trimită deputați în Cameră. Examinând alcătuirea programului mai deaproape, vom cunoaște îndată că rezistența pasivă era conștientă logică a vederilor precisate în program și tot-odată arma cea mai puternică, care se arunca asupra adversarului.

Programul pornește dela presupunerea, dela așteptarea sau dela speranța că transacțiunea dela 1867 este un act asupra căreia Coroana și popoarele monarchiei vor trebui să mai revină. Numai această presupunere, așteptare sau speranță a făcut cu putință introducerea în program a punctului 9, prin care partidul își rezervază dreptul de a se pronunța asupra dualismului atunci când cestiunea va fi la ordinea zilei. Nici în acest punct însă, nici la alt loc programul nu conține nimic în ceea ce privește cestiunea dacă partidul să contribuie și anume pe ce căi ca dualismul să ajungă în discuțiune.

Programul se mulțumește numai a constata îndoielele partidului despre stabilitatea și dănuirea transacțiunii dela 1867 și așteaptă zina când această transacțiune va fi pusă în discuțiune, se înțelege de factori, cari se aflau afară de partidul național român. Uniunea Transilvaniei, încheiată între protestele reprezentanților majorității precum-pănitore a populației principatului autonom, făcea o parte întregitoare a noului sistem de guvernament. Să modifice sau să se desfacă și uniunea. Intemeiat pe aceleși presupuneri, așteptări și speranțe, partidul nu se angajază la desfăcerea uniunii, care rămânea tot în sarcina altor factori, dar își propune a lucra — negreșit după-ce uniunea va fi desfăcută — pentru restaurarea autonomiei Transilvaniei în forma, care existase înainte de 1865. Nu aflăm în programul din 1881 nici modul nici forma soluțiunii acestor două mai cestiuni de stat nici măcar indicate, necum precisate.

Motivele, din care partidul s'a reținut a arăta căile și mijloacele pentru ajungerea la ținta precisată, nu puteau fi altele decât că consideră schimbarea radicală în afară de competență și puterea sa. Tot ce putea face partidul în această direcțiune, era ca poporul român să stea

la o parte, să nu facă întrebuintă de drepturile, care i-le oferia în mod foarte restrins noua constituție, să facă astfel greutăți serioase consolidării tinerului și debilului stat ungar, să sporească astfel motivele schimbării și să aibă după schimbare mână liberă. Rezistența pasivă era deci un atribut organic al programului, precizat prin punctele 1 și 9, singurile cari privesc cestiuni de drept public, deci cele mai importante.

Lupta parlamentară sau constituțională în cadrele programului dela 1881 putea să aibă numai un rol cu totul secundar. Ea nu putea decât să se mărginească la proteste, menite a sprigini protestul general al poporului român. Trecutul ne dovedește prin fapte că așa s'a și întâmplat. Protestul generalului Doda, ales deputat la Caransebeș, încheiă campania electorală română și lupta parlamentară. Dacă ar mai fi trebuință și de alte dovezi convingătoare că programul dela 1881 a fost programul politicii de pasivitate și că nu se poate despărți unul de altă, n'avem decât să ne dăm seamă de factorii, dela cari partidul național și poporul au așteptat soluțiunea punctelor 1 și 9. Se aștepta aceasta dela factorii parlamentari de dincoace sau de dincolo de Leitha? Sigur nu. Toate așteptările și speranțele nu se concentrau ele în persoana împăratului? Spre Tronul, dela care poporul român a primit în decurs de 200 de ani toate razele de lumină, se așteptase și de astă dată toate privirile. Astfel se și explică stăruințele tot mai întezite până și în masele largi ale poporului pentru prezentarea la Impărat a Memorandului, pentru a cărui compunere se luase hotărâri de-odată cu votarea programului dela 1881. Convântul împăratului hotărăște soarta programului și a politicii de pasivitate. Presupunerile, așteptările și speranțele, pe care s'a alcătuit programul dela 1881 s'au dovedit de nelutemeiate, și în consecință logică s'a manifestat în popor din ce în ce mai mult tendența a părăsi politica de pasivitate.

După această expunere, care ni-s'a părut necesară, să revenim acum la scrisoarea dlui Dr. Mihu.

În simțământul său de datorință, de care este pătuns față cu poporul român, dl Dr. Mihu desemnează calea unei direcțiuni noi politice, care tinde pe de-o parte la un compromis cu poporul maghiar, pe de altă parte la o activitate intensă și mai rodnică pe terenul cultural și economic. Partea a doua, cea culturală și economică, cuprinde un program amănunțit, clar, bine precugetat și practic. Ni-se va da altă ocaziune a reveni asupra acestei părți. De astă dată am voi să insistăm mai mult și îndeosebi asupra primei părți, celei proprii politice, pentru moment celei mai importante și celei mai dificil de deslegat.

Dl Dr. Mihu pornește dela convingerea că „cu timpul chiar și dintre maghiari se vor afla oameni cu minte și cu inimă pentru binele țării, cari după ce vor fi conștienți despre sinceritatea intențiunilor noastre, vor trebui să admită și necesitatea împlinirii postulatelor noastre legale”. Politica noastră națională într'adevăr nici nu poate porni decât din această convingere. Ea trebuie să creadă în posibilitatea

unui compromis, unei transacțiuni între Maghiari și Români și să calculeze cu el, chiar și în cazul când ne-ar lipsi astăzi motivele pentru a împărtași convingerea dlui Dr. Mihu. Căci după-ce presupunerile, așteptările și speranțele noastre, pe care am clădit programul dela 1881, s'au dovedit de nelutemeiate, n'am admite astăzi nici posibilitatea unui compromis cu Maghiarii în viitor, care cale politică ne-ar mai sta peste tot deschisă? O politică revoluționară? Aceasta ar fi cea mai rea și cea mai primejdioasă dintre toate căile politice posibile; ea ar putea să ne slăbească atât de mult încât și existența noastră ar fi pusă în joc.

Pentru a crea condițiunile posibilității unui compromis, dl Mihu propune a se elimina punctele 1 și 9 din program „având a se pune întru toate pe baza legilor existente”. Fără îndoială punctele 1 și 9 așa precum ele sunt înscrise în program, nu mai au nici o rațiune și sunt deadreptului opuse unei politici, cari tinde la un compromis; dar eliminarea lor simplă, sau înlocuirea lor prin altele, din care ar rezulta că noi Românii „ne-am pus întru toate pe baza legilor existente”, încă n'ar da claritatea și precisiunea recerată. Nici noi Românii n'am ști după aceste cuvinte cu înțeles foarte larg cum stăm și nici Maghiarii, pe care vom să-i convingem de sinceritatea intențiunilor noastre, n'ar ști cum să ne judece. Este prea adevărat că este foarte anevoie a ajunge tocmai în acest punct, cel mai esențial, la o claritate și precisiune mulțumitoare în toate părțile și din toate punctele de vedere. Greutățile nu provin din partea noastră, a Românilor, ci din partea Maghiarilor.

În sume și șovinismul lor Maghiarii au ajuns în o confușie regretabilă asupra unei cestiuni, care în alte state nici nu se discută. Ei sunt în divergență de păreri asupra patriotismului. Aberațiunile lor merg atât de departe încât socotesc o supunere și o credință necondiționată către Tron în anamite împărțiri ca o însușire foarte nepatriotică. Ei și-au creat un simbol cu totul particular, pe care îl numesc „idea de stat”. Dar nici acest simbol nu ne dă soluțiunea completă a problemei patriotice, din cauză că definițiunile ideii de stat variază după punctul de vedere mai mult sau mai puțin șovinist, pe care-l ocupă cel ce ne dă definițiunea. Cu toate aceste încercături și greutăți noi trebuie să căutăm și să aflăm formula potrivită, care să ne mulțumească pe noi și în cât va fi cu putință și pe Maghiari.

Avem în vedere, se înțelege, numai pe „Maghiarii cu minte”, cari, așa să sperăm, vor ajunge din ce în ce la ocăruierea statului.

Dl Széll, actual ministru președinte, a dat mai deunăzi, în ședința Camerei dela 27 Februarie a. e., o definițiune a „ideii de stat”, aplaudată de o parte și contrazisă de alta. N'are să rămână definitivă nici această definițiune, dar ea ne orientează asupra vederilor bărbaților de stat ungari actuali. Raționamentul conducătorilor politici români va alege din definițiunile dlui Széll aceea ce va crede de cuviință și simțământul poporului român va hotărî limitele până la care se poate merge. În tot cazul nu vom spune în program mai mult decât putem susține cu toată inima și cu toată hotărârea.

Am crede deci ca punctele 1 și 9 să nu se elimineze simplu din program, ci ele să se modifice în înțelesul, că noi Românii vedem în transacțiunea dela 1867 și în uniunea Transilvaniciei acte definitive cu care vom calcula în toate împrejurările, deși le considerăm ca jignitoare pentru dezvoltarea noastră culturală. Nu vom perde această convingere decât atunci, când Maghiarii prin politica lor vor înălțura motivele pe care se întemeiază.

Alături de această modificare să se introducă în program un punct nou, că acceptăm fără nici o rezervă, cu toată sinceritatea punctul de vedere patriotic, exprimat prin o formulă, în care se va ține socoteală de vederile bărbaților de stat ungari actuali, de raționamentul conducătorilor politici români și de simțământul general al poporului român.

„Pasivitatea” sau „activitatea” nu sunt, precum rezultă și din espunerile de mai sus, cestiuni de tactică, ci cestiuni de program. Un program, care presupune, așteaptă și speră în răsturnarea întregului sistem de guvernament, în modificarea constituției admite, eventual pretinde rezistența pasivă. Un program însă, care se inspiră de patriotism; care își propune a conlucra la înflorirea și mărirea patriei pe temeiul constituțiunii existente, exclude în mod firesc rezistența pasivă. E cu totul inadmisibil ca un asemenea program să lipsească pe cetățeni tocmai de la cel mai important drept constituțional, de dreptul de a legifera. După modificările în înțelesul de mai sus, „pasivitatea” și „activitatea” încetează a mai fi o cestiune.

Încă o constatare din scrisoarea dlui Dr. Mihu ne îndeamnă la unele observări cari privesc partea politică a programului.

Cu oare-care mâhnire, isvorită fără îndoială din trecutul mai recent al luptelor noastre politice, dl Dr. Mihu își manifestă o neîncredere într'un „ajutor străin de noi”. Este adevărat că în viața politică adeseori inima este strinsă de durere și de mâhnire, însă cu toate acestea, raționamentul trebuie să rămână de asupra, neinfluențat de afecțiunile sufletești. Noi suntem un popor mic și espus în continuu primejdiei a fi aruncați sau înghițiți chiar de valorile mari, care le aruncă alte popoare mari și puternice. Dacă găsim un razim în o putere mare, să-l refuzăm din cauza mâhnirii noastre momentane? „Coroana, tripla-alianță și alți factori europeni” sunt factori foarte puternici, și dacă aflăm o legătură între ei și noi, să nu ne folosim de ea? Din contră, acest razim ne va fi cu atât mai prețios, cu cât e mai puternic, cu cât firele ce ne leagă de el sunt mai dese și mai tari și cu cât noi ne simțim mai lipsiți de ajutor.

Îndeosebi pentru noi Românii, purtătorii Coroanei habsburgice au fost un razim și un ajutor permanent în decurs de două sute de ani. Nu numai că nu ne vom lipsi de el în viitor, ci din contră: îl vom căuta mai ales de aici înainte și ne vom strădui să ne facem vrednici de el. Maghiarii să-și construiască patriotismul lor cum vor voi. Românii vor considera în Impărat, care după constituție este Regele Ungariei, tot-deauna principalul lor protector. Acest simțământ general și puternic în poporul român va trebui să aște și

expresiune în programul politic al Românilor.

Pentru „factorii europeni“ ne vom înălța mai mult, vom căuta și vom conta la spriginii și ajutorul lor cu atât mai mult, cu cât ne vom da mai bine samă de misiunea și importanța lor și ne vom ști face folositori scopurilor înalte ce urmăresc. Nu ne poate fi nouă indiferent, mai ales în momentele când ne pregătim a contribui la mărirea și înflorirea patriei noastre, dacă această patrie se bucură de-o pace trainică, sau e amenințată de războaie. Nu ne poate fi indiferent, dacă frații noștri de peste Carpați, de un sânge și de-o mamă, care au întemeiat cu o rară și admirabilă stăruință și pricepere un stat la gurile Dunării, respectat și prețuit astăzi de întreaga Europă, se află în amicitie s'au în dușmănie cu patria noastră. Este de cea mai mare importanță pentru situația noastră ca popor țaria Regelui Ungariei, a Regelui României și raporturile între ei. În consecuență ne vom și angaja prin program pentru spriginirea unei politici, care are de scop a spori țaria Regelui Ungariei, a conserva și aprofunda raporturile de amicitie între monarchia austro-ungară și regatul român.

Toate celelalte puncte ale programului din 1881 cu privire la limbă (p. 2 și 3), la legea de naționalitate (p. 4) la autonomia confesională (p. 5), la legea electorală (p. 6), la tendințele de maghiarizare (p. 7) la administrație și starea financiară-economică (8) vor suferi prin reviziune oare care modificări, care pentru moment rămân rezervate unor studii speciale. În tot cazul modificările aceste nu pot influența în mod hotărâtor asupra poziției partidului.

Când stăm la îndoaială asupra direcției politice, care trebuie urmată în anumite împrejurări, este bine și folositor să consultăm trecutul și să mergem dacă nu mai departe, cel puțin până la adunarea din Blaj din 3/15 Maiu 1848. Intre actele acestei memorabile adunări, care a pus temelie politicii noastre naționale, se găsește jurământul celor 40.000 Români întruniți acolo. Dacă putem repeți în conștiința acei jurământ când pornim pe o cale nouă, este sigur că am ales pe cea bună, pe cea adevărată. În tot cazul ne inspirăm, ne îndreptăm, și ne întărim mai bine din acel minunat act, decât din frasele, câte odată frumuse, dar prea adese-ori deșerte ale unor anumiți gazetari.

Listele electorale.

Ministerul r. u. de interne, a adresat un circular tuturor comisiunilor centrale comitatense, în care acestea sunt provocate, ca listele alegătorilor din toate cercurile electorale, să fie expuse la comitat, ear' listele alegătorilor din anumite comune, împreună cu lista celor lăsați afară, să fie expuse la casa comunala, dela 5 Maiu începând douăzeci de zile.

Reclamațiile se vor primi până în 15 Maiu. Observările asupra reclamațiilor până în 25 Maiu.

Asupra reclamațiilor și a observațiilor, comisiunea centrală are să hotărască definitiv până în 20 Iulie.

† Arcadie Ciupercovici

Metropolitul Bucovinei.

Metropolitul Arcadie al Bucovinei și Dalmației, după un morb lung și plin de grele suferințe a decedat în Domnul Marți, la orele 12 din zi, în etate de 79 ani.

Decedatul Metropolit Arcadie Ciupercovici, s'a născut la 14 Aprilie 1823 st. v. în Câmpulungul Bucovinei, căsătorit în boțes numele Alexandru.

Familia sa, originară din Fundul-Moldovei, se cheamă Ciupercă. Moșul sau Gavriil era preot în Fundul Moldovei pe timpul încorporării Bucovinei la Austria. În serie la școala clericală din Suceava, directorul școlii l'a înmatriculat cu numele Ciupercovici. La 1847, după absolvarea teo-

logist, s'a căsătorit și a fost trimis preot la Torontu, de unde în 1848 a fost chemat preot la Cernăuța pe moșia Hurmuzachestilor; de acolo, la 1853 s'a strămutat la Radeș și Miescaș. La 1861 a rămas văduv, ear la 1866 a intrat în cinul monahal la mănăstirea Putna, primind numele monahal Arcadie.

La 1874 e ridicat la rangul de arhiepiscop, ear la 1878 a fost numit arhiepiscop consistorial. La 1880 e numit vicariu general de arhiepiscopul metropolit Dr. Silvestru Morariu Andreievici, ear după moartea acestuia (în năplă în 1895) în Februarie 1896 e numit arhiepiscop metropolit al Bucovinei și Dalmației și sfârșit în Aprilie 1896 în Viena. Instalarea în scaunul arhiepiscopesc i a fost în Maiu 1896.

Ca urmaș al lui în scaunul metropolitan, „Drapelul“ scrie că pot veni în combinație următorii:

Arhiepiscopul Myron Calinescu, președintele clubului dietai români

Episcopul titular al Resașului și vicar general Dr. V. V. Repte, deputat în camera imperială, fost contracandidat al lui Arcadie, în timpul său, pentru scaunul metropolitan și

Egamenul dela Suceava Emanuel Ciutauleac, deputat dietai și prieten intim al baronului Bourgaignon.

DIN DIETĂ.

— Sedința dela 17 Martie. —

În ședința dela 19 Martie ministrul de finanțe Lukács a depus proiectul de lege privitor la conversiunea datorităilor statului. În virtutea acestui proiect statul va avea dreptul să rescumpere anume scrisori, ca astfel datorităle ce statul are în țeară dar mai ales pe piețe streine, să fie plătite. În primul rând se vor rescumpăra scrisurile dela 1888 — privitoare la regalii — apoi tot scrisurile din 1888 privitoare la marile împrumuturi în aur al căilor ferate.

— Sedința dela 20 c. —

La 20 c. s'a și început apoi discuția asupra acestui proiect de lege, după cum s'a urmat și cu discuția asupra proiectului de buget al ministerului de agricultură. S'a vorbit îndeosebi despre reconstruarea viilor. Hertelendy, Major și Baros au cerut ca guvernul să ajutore mai mult pe particulari, îndeosebi apărând de concurența străină produsă de viile. Intre altele Baros a cerut ca la cantinele militare și peste tot, ori unde e vre-o instituție ori întreprindere de stat, să se vindă numai vin din țeară.

S'a constituit apoi juriul care să judece cazurile de incompatibilitate. În juriu sunt 12 membri și un preșident.

Germani austriaci împotriva Dinastiei.

O parte a Germanilor din Austria, partidul lui Schönerer, s'a datat în ședința dela 18 Martie a Reichsrathului la fapte ce nu s'au petrecut încă în nici o Dietă, afară de cea dela 14 Aprilie 1849 din Dobrișin, când Kossuth a detronat adică dinastia Habsburgică.

Naționalistii germani austriaci, se știe, lucrează de mult pentru a-i atrage pe Germani dela catolicism la reformație, numai ca astfel să fie de aceeași lege cu dinastia Hohenzollern din Germania și să demonstreze împotriva Casei de Habsburg.

Acum au mers mai departe. În ședința amintită Schönerer a ținut o vorbire în care după ce a cerut ca Austria să fie alăturată Germaniei, a sfârșit: „Mărire și fericire Hohenzollernilor! Trăiască!“

S'a produs atunci un scandal nemai pomenit. Cel 20 deputat prieten al lui Schönerer strigau toți în cor cu

șeful lor, de trei ori după oaltă, ear' celelalte partide au strigat: „Trăiască dinastia de Habsburg“.

Ba unii s'au aruncat asupra naționalistilor germani și era să se ia de per, dacă nu-i despărțeau cei vre o 30 servitori.

Președintele, se înțelege, a îndrumat la ordine pe Schönerer ear Cehul Kramarz a ținut o vorbire spunând că fapta lui Schönerer este o ticăloșie, că în nici un parlament din lume nu s'ar îngădui un astfel de lucru: să se manifesteze pentru o dinastie străină.

Dr. Kathrein protestează și el în numele partidelor germane austriace că întotdeauna au fost credincioase dinastiei de Habsburg. Intreg Reichsrathul, afară de marii germani, a manifestat atunci pentru Casa Domniloare, strigând: Trăiască Impăratul!

Făcându-și liniște, la discuția asupra pomăritului, Berger earăși zice că mărirea și viitorul germanilor numai sub steagul Hohenzollernilor se poate ajunge.

Intră atunci în sală Stein și strigă la adresa lui Dyk că e mișel și porc-de-câine. Aceasta din cauză că Stein provocând la duel pe Dyk, acesta a refuzat.

Toate zările comentează în fel și chip cele petrecute. Slavii se bucură, pentru că o asemenea purtare a Germanilor mână apa la moara lor.

A doua zi, adică Miercuri, scandalul era de altfel să se reînnoască. Stein a venit adică în parlament cu un gârbaci și-l arăta tuturor, spunând că va bate pe cehul Dyk. Acesta auzind, a trimis și el după un revolver spunând că dacă Stein se apropie de el, îl împușcă. Neamțul a avut însă atâta minte să nu se apropie.

Spre luare aminte.

Direcția poștei și telegrafului din Oradea-Mare a edat următorul comunicat:

„Atrăg luarea aminte a P. T. Public că în urma deciziei consiliului de ministri, dl ministru de comerț a stabilit prețul unei cărți postale interne la 5 fileri (cu răspuns 10 fileri). Pe cărțile postale vechi de 4 fileri este a se pune deci o marcă de 1 filer, pentru-că în caz contrar oficiile postale vor îngreuna, în socoteala adresantului, cu 3 fileri cartă postală de 4 fileri.

„Oradea Mare, 12 Martie 1902.

Director: Schöpf.

DIN ROMÂNIA.

Omagii. Cu ocazia instalării sale în scaunul episcopiei Dunării-de-Jos, P. S. S. Pimen a adresat următoarea telegramă Majestății Sale Regelui:

„Potrivit alestuirilor naționale și bisericesti, înrând astăzi în pistoria Sfintei Episcopii a Dunării-de-Jos, gândul meu nu încetat a fost la Majestatea Voastră, prea scumpul și prea iubitul nostru Soveran, pe care L'am pomenit cu adlăcă evlavie la smeritele mele rugăciuni.

Luceafărul luminos, care pentru fericirea României a rășărit la Dunărea-de-Sus i-se pleacă cu iubire deservită și adlăcă venerație toată suflarea românească, împreună cu neamurile de la Dunărea-de-Jos și într'un gând și cu o inimă preamărește pe Tatăl cereac, pentru cel mai mare geniu al Patriei, al nostru iubit rege, pe care A-tet-puternicul Dumnezeu să-l hărăzească cu ani mai mulți plini de sănătate împreună cu întreaga Augusta Dinastie, pentru fericirea supușilor.“

† Pimen al Dunării-de-Jos

M. S. Regele a răspuns prin următoarea telegramă:

„Vestea despre înrarea Prea Sfinției Voastre în pistoria Sfintei Episcopii a Dunării-de-Jos, am primit-o cu o deosebită bucurie.

„Ve mulțumesc pentru dovezile de iubire ce-Mi arătați Mie și Familiei Mele, și Ve urez multă și fericire ani pe scaunul episcopial pentru îndeplinirea însemnatei misiuni la care ați fost chemat.“

Carol.

Din străinătate.

Reîntorcerea prințului Henric din America. Kuxhaven, 19 Martie. Vaporul de ră-bon „Deutschland“ a sosit azi dimineața cu prințul Henric. Impăratul Wilhelm II l'a primit azi se noapte de vesel. Vaporul „Deutschland“ a sosit azi dimineața la 6 și 30 minute. Incursiunea „Hellas“ a dat 22 salve de tun. Când prințul Henric a sosit la mal, împăratul l'a sărutat și l'a scuturat mâna. După aceea a primit deflarea atilerei și cavaleriei marine din Kuxhaven. Petrecând în port până la orele 8 a. m. s'au îmbarcat pe brigul „Wilkommen“, care l'a dus apoi la curasatul „Kaiser Wilhelm II“, pe care vor pleca la Kiel. Brigul a părăsit portul în noaptea ovași și salve de tun.

Revoluția din China. Agenția Reataș primește următoarea telegramă:

Hogkony, 19 Martie. După știrile sosit din Kwang și revoluția se întinde prin provinciile: Kwang si, Kwang tung și Ju nan. Comandanții chinez Ma a plecat cu 20.000 oameni pentru a oprisa revoluția, ar după o luptă de o zi întreagă a fost silit să se retragă. De aci se vede, că numărul revoluționarilor este mare. El au ocupat orașul Sang, cteog și după-ace au omorât pe mandariini au dat foc orașului.

Crisă în Serbia. În Serbia ear a crisă ministerială. Majoritatea Scurinel în ședința dela 19 c. a dat adică un vot în contra minist-ului de justiție Stamenovici. Radicalii Protici a deșis adică un proiect de lege în virtutea căruia slujbașii statului să nu mai fie dați afară din slujbă de câtoroi se schimbă guvernul. Un lucru cuminte acesta. Nu se știe din ce motive, deșis că ministru a fost contra. Scaneina cu toate aceste a primit proiectul cu mare majoritate. Guvernul Vuici a și demisionat apoi.

Nu se știe însă dacă regele va primi demisia. În acest caz noul guvern va fi compus sub prezidenția lui Sava Gruici.

ULTIME ȘTIRI.

Londra, 21 Martie. Deși s'a desmintit, totuși toată lumea crede că lordul Wolseley, fost comandant al oștirilor engleze, a plecat la Capstadt trimis de Regele cu misiune importantă. Unii zic pentru a face pace cu Buri, alții spun că pentru a lue, la caz dacă Cecil Rhodes va muri, scrisorile ce acesta are dela regele Edward de pe vremea când Iameson încercase să ocupe Transvaalul, dar a fost crâncen bătut de Buri. Dacă s'ar publica aceste scrisori, ar fi un scandal mare și neplăcut pentru regele.

Londra, 20 Martie. „Daily Mail“ primește din Capland telegrama că operațiunea planită pentru înfrângerea resculațiilor din părțile nordice ale Caplandului nu a reușit din cauză că resculații au prins două convoaie (trenuri) cu muniții și d'ale hranei destinate garnisoanelor mai mari (engleze) din diferite orașe. Resculații africanderi, care au prins trenurile erau în număr de 2000 și fac parte de sub comanda lui Maritz.

Londra, 21 Martie. Starea sănătății lui Methuen merge spre bine, dar după toate semnele piciorul generalului va trebui să fie amputat.

Eri s'au trimis în Transvaal 1200 soldați.

Kapstadt, 20 Martie. Rhodes este încă tot bolnav greu și nici nu sunt speranțe să scape.

Petersburg 20 Martie. Aici au fost arestați 21 oficieri pentru-că n'au vrut să comunice soldaților porunca de a trage cu glonț în demonstrații de pe stradă, fie aceștia chiar studenți universitari.

Dimitrie Cantemir Domnul Moldovei.*)

(1710—1711)

Viața lui Dimitrie Cantemir nu se poate povesti ca o simplă biografie de scriitor. E prea bogată, prea amestecată cu împrejurări politice de o însemnată istorică mai largă pentru a putea fi bine și mulțumitor expusă în această formă. Mai potrivit e a se pune această viață în legătură cu operele pe care le-a scris beizadău și exilatul, opere pentru care a trăit mai mult și prin care acest stăpânitor de câteva luni de zile, acest nedebacu calculator politic trăiește în amintirea poporului său.

„Istorie de noi făcută“ sau „Istoria noastră pentru creșterea și descreșterea Curții aliosmănești“. Dăduse la lumină și Descriptio Moldaviae, titlu tradus tot de dînsul cu „Cartea hotărîrii Moldovei“. Atunci el se gândi, la rîndul său, mînat de același eugēt patriotic spre cercetarea glorioaselor și deșertărilor originii ale neamului umilit și scăzut, se gândi să cuprindă într-o întinsă operă de erudiție, într-o cercetare de mîndră afirmație națională toată istoria poporului român.

Acesta era un plan nou, și această singură idee de a trata științific istoria întregului nostru trecut, fără a se opri la granițele trecătoare, la despărțirile vremelnice, ar face cea mai mare onoare învățatului principe, ori cât de insuficient ar fi fost pusă în practică. Cel mai luminaț dintre istoricii noștri își oprise până acum ambiția în hotare mult mai strînse: să stabilească legătura între Romani și Români, să istorisească în legătură cu istoria „descălăcării întăiu“ și evenimentele ulterioare dintr-un singur principat, acel în care trăia autorul.

Pentru etnicarii Costinești, singura întrebare interesantă, în studiul începuturilor neamului, era aceea despre descendența noastră: Sintem Romani? Și, dacă suntem, când am venit? Și cine a fost Moise acestui exod? Pentru Cantemir există și o altă problemă, de o însemnată aproape egală: aceea a persistenței. Predecesorii săi nu se știu să afirme că o bucată de timp pământul Moldovei a fost pustiu, că, numai după multă vreme, el a fost ocupat din nou de ostașii, de tovarășii de luptă și de petrecere ai descălăcătorului maramureșean. În această afirmare, el, oamenii cu conștiința națională mai puțin dezvoltată, cu mîndria mai slabă, nu vedea nici o înjosire pentru ai lor.

Lui Cantemir nu-i ajunge noblețea obârșiei, coborîrea din stăpânitorii lumii antice. El vrea întăiu ca nici un amestec să nu îi tulburat puritatea acestui sânge, sângele celor mai bune familii italiene. Pentru dînsul Dacii n'au fost numai învinși, ci jertfiți, distruși, aceia cari au dispărut fără de urmă, cu zeii lor, cu limba lor, cu cultura lor, lăsând numai țara goală stăpînitorilor noi. Pe un teritoriu „istovit de tot“ s'a clădit civilizația superioară a acestor din urmă.

Sîntem deci numai Romani, Romani din Italiă, Romani din familiile patriene, — mare merit pentru cineva care știe să prețuiască după cuviință „bunul neam“. Romani fiind, istoria noastră n'are singura vechime de „peste 1610 ani“: de drept face parte dintr'însa toată dezvoltarea glorioasă a vechii Rome, pe care o va și povesti Cantemir. Ai noștri sunt August și Cesar, și oamenii mari ai Republicii, și palidele figuri eroice ale legendei regale. Și prin acești fi și coboritori ai zeilor Roma romană se leagă, la rîndul ei, de miturile elene, de Eneas și Troia, de începuturile, cîntate de poeți fără de nume, ale mîririi elenitalice. Cu câtă căldură apără el, rudă depărtată a lui Agamemnon, limba grecească, străbuna limbii românești, în poezia birfîrilor lui Maur Orbini, care o făcea coborîtoare din limba slavă: „Cași cum ar zice Tiganul că este părintele Iudeului“.

*) După d. N. Iorga.

Înaintea Tatarilor, Români din Dacia, cu șefii lor, se retraseră peste munți, în Ardeal. Nobilii lor îmbogățiră noblețea ardeleană, în mijlocul căreia unii rămăseră. Dar cei mai mulți făcură numai un popas trecător în provincia muntoasă, unde bejenarii medievali, mergeau să caute un adăpost. Stîlpul de foc al Tatarilor se depărtase, lăsând numai pământul ars în urmă: vechii stăpâni, stăpânii vecinicii ai acestui pământ, supt care dormiau douăzeci de generații romane, se întoarseră și-l ocupară.

Dragoș trebuie să fi fost fratele, cel puțin vărul lui Radu Negru. Amîndoi trebuie să se fi născut, să fi domnit dincoace de munți. Fugiți de aceeași urgie, ei fură chemați înapoi de aceeași liniște. „Descălăcarea“ lor, un întors de fugari, trebuie să se fi făcut încă în secolul al XIII-lea, căci solul patriei nu se puté să fi rămas pustiu, părăsit, robit.

Și Cantemir, jignit de prezent: „acest de acum nenoricit statul stăpînitorilor acestor a noastre țări“ — vedea și mai departe lumină și glorie în trecut. Cine a oprit pe Turci în revărsarea lor cutropitoare? „Neînvișul neam romano-moldo-vlah“. Toți s'au supus Osmanilor: până și descendenții Știților, cumplitii Tatarii, cari-i urmează acum „ca niște câni“. Dar oștile Sultanelor a fost bătută în câmpii moldovenești, înecate în apele Dunării, Nistrului, Prutului, Siretului, Bârladului.

Aceste sunt ideile, aceasta este cultura principelui Dimitrie Cantemir. Meritele sale și numele său de savant, i-au asigurat un loc de frunte între învățații academiei din lumea cultă din vremea sa, pe când operele sale pentru șirul de generații de oameni de știință și cercetători istorici au rămas autoritate, în ce privește istoria Orientului European.

Mai puțin succes și mai puțin noroc a avut acest strălucit și luminat Domn în cariera sa politică, în scurta sa domnie.

Dimitrie Cantemir a fost cel dintăiu domnitor român, care rupe cu politica marilor înaintași Voevozi, care se lapadă de testamentul politic al lui Ștefan cel Mare, de a căuta să stea în relații prietenești cu Turcii; el este cel dintăiu care se aruncă în brațele Rusiei, căutând acolo mîntuirea din ghiarele scorpionului turcesc.

Dar protectorul său, țarul Petru cel mare e crunt bătut de turci, și cu aceasta aliatul său Dimitrie Cantemir își pierde tronul, retrăgându-se în Rusia, unde i-se dă slujba de guvernator al Harcovului și Astrahanului și rangul de sfetnic împărațesc.

Fostul Voevod moldovean fu numit senator, consilier intim al Împăratului; el lapadă hainele sale orientale, își sacrifică mustățile și deveni un Curtea de modă europeană. Grijiile casei, nouă activității politice puseră capăt pe încetul carierei lui de scriitor.

În 1722, Petru-cel-Mare începu campania sa personală, și Cantemir îl însoți în pelerinajul său militar, în calitate de orientalist diplomatic, de redactor de manifeste, talmacin, organizator de tipografii cu slove arabe și scriitor de memorii științifice asupra celor văzute.

Ocupația nu era ușoară, și ea răpuse puterile celui care fusese onorat cu dînsa. Cantemir se îmbolnăvi în 1722 și muri la 1723. În anul morții, i-se permise să se întoarcă la moșiile sale: la 14 Ianuar 1723, el porni din Astrahan și ajungea acasă în Mart, „ceva mai sănătos“. Adecă atîta cât îi trebuia să fie pentru a lăncezi încă cincî luni, căci muri la 21 August 1723, omorit de diabetă înainte de a implini cincîzeci de ani.

De mult, slăbit fizicește peste măsură, Cantemir își prevăzuse sfîrșitul. Era, prin vicia pe care o dusesse, când între Turci — douăzeci și doi de ani, — când între prietenii și radele sale muscălești, prin latinisarea cugetării și activității sale literare, mai degrabă un cosmopolit. Dar, când negurile morții prinseră a se lăsa asupra lui, el trebui să se întoarcă cu gândul spre îndepărtata tinereță, petrecută în simpla și mănoasa Moldovă, — unde tronul i-se dădu de două ori —, de fiul Serdarului și al Domnului. Își aminti de casa, atît de românească prin ținerea credincioasă a vechilor obiceiuri, a bătrînului mazăl încoronat care fusese tatăl său, de

În toamnă (1901 Noemvrie 11 st. n.) dl Dr. Aurel Mureșanu, ca președinte al clubului comitatens, a convocat la o consultare pe membrii aceluia, precum și pe alții bărbați din societatea română din loc cu scopul de a se face candidarea membrilor români cari aveau să fie aleși în congregațiune. Cu ocaziunea aceasta pe lângă că s'au făcut candidările, s'au discutat mai multe chestiuni de interes românesc, atît de acelea, cari se tractează la comună, cât și în comitat, că reprezentanții Români, atît cei dela comună cât și cei dela comitat — cu puține excepțiuni — nu caută că după-ce sunt aleși săși satisfacă angajamentului, ce și-l'au luat. Cele mai grele acuze însă s'au adus clubului comitatens, despre care s'a constatat, că nu desvoaltă absolut nici o viață. Și după-ce s'au făcut mai multe recriminări și într-o parte și în alta, — cu alte cuvinte după ce ne-am cam spălat nițel rufele, s'a constatat, că înainte de aceasta cu câțiva ani să alesese o comisiune, care să vină cu un proiect de reorganizare și reactivare a clubului român. Numai — că grație președintelui clubului — cum au ales-o a și adormit.

Sub impresiunile discuțiunii petrecute discuțiunii foarte serioase și în urma interesului care părea că este, dl dirigent al „Albinei“ N. Petrescu a făcut de nou propunerea să se aleagă o altă comisiune care să compună un proiect de reorganizare și reactivare a clubului, pe care-l va prezenta spre votarea unei adunări, convocată anume pentru acest scop. Propunerea a fost spriginită de mai mulți înși, a fost primită și comisiunea s'a ales. În comuniune m'au ales și pe mine. Acum stînd sub influința reîncriminărilor, ce s'au făcut în decursul discuțiunii și văzînd derul și rîvna de-a se îngheta nițică acțiune în viața noastră românească de aici pe de-o parte, ear pe de alta temîndu-mă ca să nu aibă comisiunea aceasta aceeași soartă ca și ceaaltă, am cerut ca comisiunea să-și aleagă persoana care să o convoace. La aceasta dl Dr. Aurel Mureșian mi-a răspuns: — ipsissima verba — „Vă rog aveți atîta încredere în mine și mi lăsați mie dreptul să convoc comisiunea“. S'a primit cu observarea ca să o convoace cel mult în zece (10) zile. Cu aceasta adunarea s'a terminat și ne-am despărțit; cei mai optimiști cu speranța că „acum tot trebuie să se facă ceva“, ear cei cari cunoștiau mai bine cu cine au de-a face își făceau haz de credulitatea noastră. Și durere, ei au avut dreptate, căci au trecut de atuncî 4 luni și va trece și Martie și încă comisia nu a avut fericirea de a fi convocată.

Prin urmare rectific notița Dvoastră în sensul „că dl proprietar al Gazetei n'a dat față“ cu comisiunea cu al căreia convocării s'a oferit dînsul. Drept, că nici cu membrii clubului municipal n'a dat față din toamnă, deși delegațiunile pentru compunerea listelor alegătorilor și-a publicat deja ședințele sale încă începînd cu 17 Martie. Și acum să revin asupra împrejurării, care m'a făcut pe mine, ca să dau aceasta deslușire.

După-ce au trecut cele 10 zile — terminul, când, avea să fie convocată comisiunea — fiind la o consultare ce am avut-o pentru candidarea amploiaților comitatens, i-am întrebat pe dl Dr. A. M. că pentru-ce nu ne-a convocat? La ceea-ce mi-a răspuns, că să așteptăm până vor trece alegerile. Am așteptat. Am trecut și acestea și iar i-am rugat să convoace comisia. Mi-a răspuns, că în sărbătorile Crăciunului o va convoca; de altminteri să am încredere, în dînsul „că ceea-ce face, bine face“. Au trecut sărbătorile, s'a discutat între membrii comisiunii lucrul acesta; i-au mai rugat pe dl Mureșian și alți domni, afară de mine, dar comisiunea tot n'a convocat-o. În fine trecem peste Ianuarie și pela mijlocul lui Februarie iar îl rog pe dl Mureșian: să convoace comisia, dar nici cu un rezultat; văzînd, că mie

casa aceea în care nu se auzise altă vorbă decăt vorba românească, nu cea complicată a cărturarilor, ci moldovenească blîndă a țăranelui. Spre sfîrșitul zilelor sale, cneazul senator Cantemir, consilier al Măriei Sale Împărătești se gândi mai mult decăt oricînd la patria sa umilită. Și simți atuncî cu duioșia de simțire a celui care moare că „dulce este dragostea moșiei“.

Ce putea el lăsa copiilor aceleiași patrii? Voise să le dea libertatea, și soartea se împotrivi. Libertatea nu se putea căpăta cum crezuse el. Trebuia ca spiritul neamului să fie viu, pentru-ca lanțurile robilor să cadă. Și pentru a învia sufletul național ce se cerea alta decăt cunoașterea întregă a mîndriei luminoase a trecutului?

Cum „luptă“ dl Mureșeanu...

Primum următoarele:

Onorată Redacțiune!

Făță de notița apărută în Nr. 43 al prîutului D-voastră ziar sub titlul „Ecouri“, în care se face aluziune la dl proprietar al „Gazetei“, că „deși president al clubului comitatens foarte, foarte demult nu a dat față cu aderenții partidului național carfar dori să se vadă odată convocați“, — de-ore-ce în afacerea aceasta am avut și eu rol — pentru de a preveni ori-și-ce mistificare — mă simt îndemnat a da unele deslușiri. Espunerea faptului, cred că va lumina pe acei cari îi interesează.

nu-mi succede acest lucru, l-am rugat pe dl avocat Lenger, ca pe unul, care e mai aproape de densus, să intervină el, dar fără rezultat. In fine îi promisese dlui dirigent dela Albina N. Petrescu, că cum a fost pe săptămâna trecută Marți sau Miercuri (11, 12 Martie st. n.) o va convoca. Și nici acum n'a convocat-o. Nu m'am mai putut deci răbda și ieri în 17 Martie iar am mers la densus și i-am spus, că pe mine mă genează să fac parte dintr-o comisiune, care nu lucră nimic și îl rog, ca neamănat să convoace comisia, la din contră să nu-l prindă mirarea, dacă voi face us în jurnalistică de lucrul acesta. Și în loc ca să-mi aprecieze bunele mele intențiuni, carî mă îndeamnă să insist pe lângă lucrul acesta, m'a insultat atribuindu-mi considerațiuni personale, carî mă îndeamnă să solicit convocarea acestei comisiuni. Cu toată insulta, ce mi-a adresat dl Dr., totuși n'am eșit din rezervă și n'am voit să aduc lucrul acesta în publicitate, dar văzând, că chestiunea aceasta preocupă și pe alții și că vi-s'a și scris deja în această afacere, m'am văzut silit, cum am accentuat la început — pentru evitarea orî și cărei mistificării — să dau această deslușire.

Mulțamindu-vă pentru ospitalitate sunt, cu toată stima și dragostea.

Bragov, în 5/18 Martie 1902.

Nicolae Bogdan.
profesor.

Un obstacol în predarea învățământului religioanelor.

Peste tot în învățământ dacă vorba e să ne ajungem ținta sau scopul urmărit — măcar în mod relativ, nelneunjurarea avem să ținem cont de unele momente capitale și carî momente totodată ni-se prezintă ca niște canidiți — sine quonon.

Așa sunt mai ales: serioșitatea recerută și liniștea sufletească a învățătorului în orele de prelegere.

Prima îi menține învățătorului — așa zicând autoritatea, aceasta-i diadema fizică și spirituală — în prezența elevilor, — iar ceastalaltă transmite în elevi ori mai bine: reflectează ca din un lin izvor undele pe plăcere, gingășie și iubire, carea învățătorului i-e și compasul sigur și infailibil în tactul și rutina sa pedagogică, dar fără carî docentul nu serviește decât un lucru sarbăd prin urmare: neinspirat de nici o demnitate! Special oprindu-mă la ideea ultimă dezvoltată în acest pasajiu țin a accentua, că dacă la vre-un studiu e ne-

cesară „liniștea sufletească“ apoi la studiul religioanelor e totmai neapărat pe lipsă ca învățătorul să fie stăpănit pe o asemenea „sobrietate“ psihică.

Și aceasta cu atât e mai indispensabilă că o indispoziție, iritație ori agitație într-un minut poate zădărnici total executarea planului făcut în aceasta disciplină, bine știind că calmitatea, sublimitatea și n'urmare evlavia cu cari e a se preda acest studiu sunt ceea-ce captivează și infiltrază în elevi simțul de religiositate.

Astfel s'a și putut face și aștepta dela învățătorul-catechet cu ceva mai înainte — azi însă de nu vom căuta a ne ajuta unde aceasta se simte — foarte cu greu, căci vremurile s'au schimbat.

Răul ce bântuie în multe comune sub cunoscutul nume de pocăit, nazaricuși etc. despre care pe unul îl auzi căindu-se într'un chip pe altul într'altul, din nefericire a penetrat și în „laboratoriul“ nostru!

Petru nu-și face cruce, pentru-că tatăl său eventual și mama-sa i-a spus d'acasă să nu-și facă pentru Dumnezeu lui; George nu-și zice: Născătoare, — ear al treilea în loc să-și răspundă la întrebarea dată — cu coragiul merge până acolo, că pentru a te combate (?) se încumetă a-ți întoarce Scriptura pe dos; fiind-că el așa... sau așa... a auzit dela „popa“ lor pocăit și părinții săi.

Poftim „treabă“ și model de docilitate!!!

Unii însă în orele de religioane în atari casari proced de tot simplu: arată noua — „panacelul universal“.....

Petru însă tot nu-și face cruce, căci porunca d'acasă e mare și sfântă și pe lângă el tot așa și alții!

Unii își face cruce și vor zice câte-o rugăciune — natural nu de bună-voie ci de frică..... ear din întregul, avem o „arababură“ întregă: o complectă nemulțumire în contul sus menționatei discipline!

De sine 'nțeleș, că în atari casari de „liniște sufletească“ și apoi de aici de pietate, sublimitate etc. în propunerea religioanelor numai vorbă nu poate fi, — ear fără acestea zero e rezultatul obținut cu ei — abstragând dela celelalte.....

Ce ar fi de făcut?

După mine: delăturarea cauzei și cu aceasta singure de sine vor dispărea și efectele!

Să dimitem deci din școală copiii părinților pocăit-nazaricuși respective să le interzicem venirea lor la școală pe acele ore!!

Numai așa se poate paraliza din școală, această boală miasmatică, care în predarea învățământului religioanelor ni-se prezintă ca un obstacol bine pronunțat — eventual așteptăm să ia cuvântul cel competenți — în cauză.

Socodor, 9/22 Ianuarie 1902.

Ioan Crăciun,
învățător român.

De pe Criș.

Vieață socială. Opidul Halmagiu, a cărui aspect e de tot romantic și care are un trecut istoric mai vârtos când știm că însuși Mihaiu Viteazul, trecând cu oastea lui spre munții „Bihorulul“, a ales ca linie strategică micul, însă frumosul nostru orașel Halmagiu. Reminiscențele trecutului dovedesc încă și acum că Halmagiul au avut și atunci oamant cărora le-a zăcut la inimă numai înaintarea și prosperarea omenimii.

Eroul munților: Avram Iancu, în zilele de tristă amantire, adese ori să abătea prin orașul nostru, unde de comun era oaspele Magificenței Sale Domnului Alexandru Sterca Șutut, atunci jude reg. cercual, ear de present este retras în statul de pensie și locuitor în Halmagiu.

Aici a fost deținut Avram Iancu în casele judecătoriei cercuale, care a fost aliberat în urma intervenției „Moșilor“.

Maestrea Sa Francisc Iosif I în călătoria Sa către muntele „Gaița“, a preferat mai mult Halmagiul unde a popășit câte va minute în actualul castel domizial. În at privește vieața socială din trecut, bătrânii spun că a fost și atunci la culmea chemării.

Deschilire este aceia, că ceasta din present are un caracter cu mult mai superior. Aceasta s'a dovedit cu ocaziunea aranjării unei petreceri care s'a ținut la 17 Februarie (2 Martie) a. c. aici la inițiativa bravului nostru protopop Ioan Groza. Sala de dans, care era împodobită cu ereng de brad, te făcea să crezi că te afli în adevăratele păduri din jurul „Cămpenilor“. Publicul imens, abia aștepta ca arcurile țigănilor din Abrud să se pană în mișcare. După un interval de câte va minute actualul mărș să începe cu: „Marșul lui Mihaiu Eroul“. La acest sunet, entuziasmul era la culme, publicul da aspectul farnicilor.

Marșul să îneste, după care imediat urmează frumosul nostru joc românesc „Ardeleana“ la care iau parte bătrânii și tinerii și ear lucru natural, că aceste momente inima fiecărui individ trebuia să salteze de bucurie. Când mai vortos esceleanta musică dela Abrud te făcea să uiți de oboseală și mai vortos când ochii să opreau cu privirea la pitorescul costum național purtat de mai multe doamne și domnișoare din loc și jar.

Astfel pe lângă cea mai mare animație au decurs petrecerea până în reversatul zorilor zilei următoare. În costum s'au prezentat doamnele: Eugenia Vidu, Elena Jol-

dea, Elena Ithaș și A. Miclean, apoi domnișoarele: Matilda Costina, Sabina Turuc, Rosalia Turuc și Lucreția Lucaci.

Au luat parte la petrecere Doamnele: A Tade, E Puticior, N. Grozescu, P. Moldovan, R. Ionescu, A. Moldovan, M. Borza, I. Robu, L. Santo, Dr. Veisz, A. Hanzeros, A. Bozokis, L. Leuca, N. Kähler, N. Catana, A. Catana, V. Miliha, N. Covaciu, V. Dragiciu, M. Turuc, N. Micluța, A. Hărdut, N. Budugan, N. Nicula, N. Costina, N. Karátsony, M. Lucaci, N. Fridman, E. Kestembazm și S. Scherer. Domnișoarele: V. Puticior, C. Moldovan, N. Vlad, R. Turuc (Nața) A. Sida, P. Micluța, L. Vasdea, S. Nicule, N. Jaga, R. Buș, G. Scherer, R. Arnovișiu, I. Cismadia și N. Hichman.

Venitul curat care e destinat în favoarea bisericii și școlii rom. gr. or. din loc se urea la 200 coroane.

Halmagiu, 1902. Halmagianul.

DIN BĂNAT.

— Valea Bărsăvei. —

(Urmare și fine).

Prestațiunile acestor reuniuni atât de salutare au cucerit teren și au început a fi apreciate nu numai de cei moralmente chemați și deobligați a concura la susținerea lor, ci chiar și de străini, încază adevărații membrii activi ai acestor reuniuni culturale prin prestarea de producțiuni acomodate și bine reușite contribuie de o parte la arădicarea prestigiului reuniunii sub a cărei flamuri s'au înrolat. ear de alta, procurează publicului — în mijlocul căruii sustau — momente de însuflețire și petrecere românească..

Împreunăți de diferite griji și necasuri lumești, numai binevenită ni-a putut fi ocaziunea de distragere și petrecere românească ce reuniunea gr-cat. de cântări „Armonia“ din Bocșa mont. — prin aranjarea reprezentațiunii teatrale-musicale ni-a procurat-o cu datu de 9 Martie n. a. c.

Interesul publicului față de aceasta producțiune a fost atât de mare, că sala cea mare și spațioasă a ospătării „Cerbul de aur“ din Bocșa-montană de astădată numai prin îndesirea scaunelor și improvișarea de locuri pe lângă bină a putut cuprinde numărul cel grandios al participanților din loc și jar, carî au participat privindu-se dia bună vreme cu bilete de intrare.

Succesul eluptat și cu această ocaziune de diletații acestei Reuniuni, carî, în piesa foarte complicată și grea: „Iancu Jianu“, prin prestațiunile lor au fost la culmea misiunii imperioș reclamată de spiritual rolei, a frapat și a pus în uimire și pe străinii cari, de astă-dată, au participat în număr foarte frumos.

În această piesă atât de interesantă, la care au fost angajați la 20 persoane, rola principală de „Iancu Jianu“ căpitan de haiduc — a avut-o dl Ioan Doloreanu, cunoscut înaintea Oa. public ca unul, că natura l'a înzestrat cu talent adevărat artistic.

Țiganul la cununie.

— Anecdota. —

Un țigan precum se spune
Soiu de-aceia din hotar,
„Haid zice, să-mi iau nevastă
„Legiuit prin notar.
„Căci zău azi ne legiuit,
„Făr' d'un pic de întăritură,
„Mai se duce când îi place
„Ș'apoi cul să-l faci tu gură“.

Pân' v'am spus ce-a zis țiganul
Hop! era cu una 'u sat
Și se duse la notarul
Să-l spună că-l de însurat.

— „Domnule notarăș, zice:
„Uite aci ce mi-o trăsniț,
„Să mă însor și eu pe lege
„Ca să fu mai întărit,
„Și mă leg de hira asta
„Cu țidula de 'nsurat,
„Că de astăzi înainte
„Ea să n'abă alt bărbat“.

„Bravo!“ îi zice atunci notarul,
Tu ești om! — vei fi cinștit,
Căci așa ca tin' țigane
Zău că rar am nimerit,
Te cunun... bagă de seamă
Și imi răspunde, cum te cheamă?
— „Da Toadere Măria ta“.
Dar altcum cum îți mai zic?
— „Da Toderel sau Tuderic“.
Bine — bine... asta-l știu,
Dar porecla vreau s'o scriu,
C'aci zic: să-l scrii curat.

— „Aha! auzi la domna
„Cu porecla și cu nume
„Cu 'ntăreala, auzi nevastă
„Cum ne leagă cum ne pune;
„Ș'apoi zău măria ta
„Zi 'n carte numai așa:
„Azi mi-o venit la cununie
„Toader și cu Șofranie
„Amendoi păreche bună
„Și de-ahaia să cunună,

„Auzi, măi cioră, cum te cheamă?
— „Da Toadere sfinția ta“.
Măi da cum neiba 'ți mai zic?
— „Dă Toderel și Toderic.
„Toderic pân' eram mic,
„Ear' acum de când sunt mare
„Toadere 'mi zise ori care“.

Of! of! acum notarul
Întrebându-l înc'odată:
„Auzi măi cioră, trăsni-te-ar așintul
N'al fost la vre-o judecată?
Și de-al fost la judecată
Spune-mi drept cum te-au chemat?
— „De fost am fost sfinția ta
„Și calce-mă, ca fost așa:
„Pe mine m'au chemat cu pecetea
„Că ce as fi trăsniț pe tetea
„Dar' eu colea nevinovat
„N'am vrut să merg nici rugat,
„Dar' cu străji cu rugăminte
„Și cu cinste de 'mpărat —
„Ce am gândit — haid — ș'am plecat.
„Dar' tot încet colea cu treabă
„Și cu cinste, ba cinștit,
„Pân' ce hop mă ved odată
„Sus la domni la legiuit“

— „Aș! aș! 'mmăncăș gura,
„Strigă atunci și Șofrania
„Să vezi din cinstea haid mare
„Ce-i la Toader pe spinare“.

— Taci țigană! las' spinarea,
Să-mi răspundă întrebarea:
Auzi creștine, când ai fost la judecată
Afar' de Toader cum îți zice
Domni cum au fost strigat?
Nu mi-l'at putea tu spune
Cum au zis ce fel de nume?

— „Da zău să ved doar țil găcesc...
„C'au strigat nume nemțește,
„Numai ved hăla că vine
„Și zup! cu mâna în păr la mine,
„Eu atunci la păciuală
„Dar' el hi la păruială,
„Și să ierți m'o păruit
„De și mintea mi o smintit
„Chiar și gura și-o neiba
„Ce i o fost — că nu da taga“.

Of! Teremtete! așa nămiă
Așa om prost și făr' de cap,
N'am văzut doar' aici odată
Ca să mi vie la însurat,
Măi! Te mai întreb odată:
Par'că zic că ai și un tată,
Dar' pe-aceia cum îl cheamă?
Bată-te... toaca te bată.
— „Da Cula-i zic, sfinția ta“.
Bine Cula — dar' a'teum?
— „Cula să ierți hăi bătrân“.

Năcșit grozav... notarul.
Și înjurând de lucrul sântu

Încea ear' de poreclă
Cu 'ntrebări ca mai 'nainte,
Însă-i pace... căci țiganul
Tremurând de peptenat
„Domnule notarăș, zice:

„Eu mă las de însurat,
„Căci așa o încercătura
„Nice ochii n'am văzură,
„Ș'aci ear' pe cum se vede
„O să-mi umble ca la lege,
„Dară ca să nu se nască
„Ceva pricină 'ntre noi,
„Dă-o în lup pe Șofrania
„Căci mai bin' sac în nevol
„Și dau la haidă 'napoi“.

Măgăreiu, 20 Februarie 1902.

Emanuil Susiu.

Ajutorul dracului.

— Poveste. —

Un biet țeran, foarte sărac, aduse odată cu caru lemne din pădure. Pe drum însă din nebagare 'n seamă, dete într-o baltă, în care să n' nămolii carul cu vite cu tot. Sărmanul om era prăpădit, — neștiind să-și ajute să puse pe bocate; deodată i-se înfățișă un necunoscut și îi zise: „Dacă te legi a-mi da ce ai mai nou acasă, atunci te voi scoate din necaz.“ Țeranul gândindu-se la lingurile cele noui de lemn, cum-părate de curând și neștiind altceva mai nou — făgădui necunoscutului, ba făcu tot deodată și un contract, în scris. Străinul grijindu-și contractu, scoase carul cu lemnele din nomol, apoi fără nici o vorbă plecă mai departe.

Foarte interesante au fost însă rolele domnișoarelor: Silvia Perianu (Sultana, iubita lui Jianu) și Em. Muntean, (Ileana gazda lui Jianu), care fiind predate de numitele d-voare într'un mod ușor, neferit și cu o dexteritate corăspunzătoare, au impresionat publicul foarte plăcut. Sigariataea, cu care au dezbătut și s'au produs domni: O. C. Cismaș, (în rolul de Ghinea căpitan de potâr) și G. Perian, (Căre Sordar Stoica capul poliției) fiind acomodată și potrivite recenziilor rolei, au făcut, ca și d-lor să se achite bine de angajamentul luat.

Foarte plăcut au suprins publicul, ceata de haiduc în costumele lor originale-românești, ce așa de bine le stătea. — Nu mai puțin plăcută au stăruit în public, cântăcele din piesa aceasta, în care solistul Telescu și d-voara S. Perianu s'au produs foarte bine.

Remarcabil e: că din acest episod istoric pe lângă scenele, ce reprezintă momente critice atât pentru potârșii cât și pentru haiducii lui Jianu, nu lipsesc nici scenele religioase. Deosebit a impresionat momentul, în care, lancu Jianu ca prizonier înghințind cu ai săi, face rugăciuni pioase către Dumnezeu, cerându-i sprijinul său ocrotitor, care ne'îpsind, prin deliberat din mai înalt for cu toții devin agrășiți și eliberați din temniță.

Reprezentărilor teatrale urmându-i concertul, cântările acestuia și în special: „Din searătoare” executat în cor mixt cu soli de I. Vida au fost cântate bine și cu precizie corăspunzătoare cât au fost viu aplaudate.

După terminarea cu așa succes a producției, acordurile muzicale ale tarafet de lăutari, prin intonarea: „Ardeleni” dăscărând și jocurile, ca prin farmec, și la moment, a însoțit tineretul de a juca cu multă pașenie.

Nu mai puțin entuziasm au strânit și celelalte jocuri la care pe lângă voce bună și chef potrivit, ultima petrecere românească din acest carnaval a durat până dimineața.

Între oaspeții sosiți din împrejurime am putut remarca și familia d-lui Popescu din Rafna, Perianu din Reșița etc. etc.

Paralel, cu succesul moral au fost și cel material încât adică în această seară au încurs un venit brut de peste 210 cor.

Motivul unui astfel de rezultat rezidă în împregiurarea că: acolo unde cuvintele poetului: „unde s' toți puterea crește” au putut mișca și însoții pe cei chemați ca în concordie și armonie perfectă să lucreze din resputeri pentru promovarea școlului mare al Reuniunii și arădărea stindardului ei la demnitatea ce i-se compete; acolo unde nimenea din ei chemați nu se consideră dispensat de a lucra și a aduce sacrificiile recerute și posibile, acolo unde nu s'au încuibat interesele personale indiferentismul fudulia, nesupunerea și alte de felul acesta acolo, și numai acolo, se delatăză impedimentele, să înving greutățile și lucrurile merg străună.

S'auzim de bine!

Or. An.

Dela sate.

Protocol. Luat în ședința comitetului parohial gr. or. român din Leuceștii, — ținută la 23 Februarie 1902 sub preșidiul mult onoratului părinte Constantin Rosa, fiind prezenți membrii subscriși, ear ca notar ahoce Stefan Crăciunescu. Obiectul: Un ofert al M. O. domn Constantin Rosa, ca să se mărească salariul învățătoresc.

Preșidiul după ce prin o vorbire acomodată cauzei, declară, — arată membrilor comitetului, cum că salariul învățătoresc de 600 coroane (în bani gata) e foarte mic față cu multele greutăți ce sunt legate, de chemarea unui învățător; recunoaște tot odată, că comuna cu greu, ar putea mări salariul învățătoresc, dar convingându-se dinșul, că actualul învățător dl Ioan Furdianu, cu toate că abia sunt 6 luni decând este la noi, a dezvoltat progres îmbucurător atât în școală și sf. biserică, precum și în comună, este de model ori cui cu purtarea sa exemplară, — se deobligă că, până când va funcționa ca învățător dl I. Furdianu, purtându-se tot ca până acum, dînsul adică de C. Rosa, mărește salariul învățătoresc, din averea sa proprie cu 50 cor. adică: cincizeci de coroane la an, sol vinde în fiecare an, la 1 Septembrie st. n. prin ce salariul, se urcă la 650 coroane bani gata. — Comitetul cu mulțumită ia la protocol acest deobligament și hotărăște ca protocolul de față să se publice în loc de mulțumită, în vre-o foaie românească, și ca să urmeze exemplul M. O. domn Constantin Rosa, și alți bărbați, eventual preoți cu dare de mână. d. c. m. s. Constantin Rosa m. p. președinte ca obligator. Ștefan Crăciunescu m. p., notar și membru; Vasile Sirbu m. p., Vasile Lupulescu m. p., Trifon Rot m. p., Ioan Sirbu m. p., Ioan Borchescu m. p., Ioan Sirbu m. p., Nicolae Măgorean m. p., Ioan Marienescu m. p. și Petru Irimescu m. p. membrii comitetului parohial.

Necrolog. După un morb greu, o trecut la cele eterne smeritul preot vâsuv Damaschin Gerga din Padurani, în al 59 a și al etății și 33 al serviciului său la altarul Domnului în una și aceeași comună. Înmoștarea a fost în 16 Martie a. c. celebrând 9 preoți, anume: Mihail Jarma din Remetea-lună ca delegat al Prea On. Domn protopresbiter din Belinț, Cărbăș din Dubești, Demetriu și Aurel Iosef din Bujor, Anghel din Coșava, Barza din Bacameșu, Jacu din Rachita, Iancoviciu din Mononator și Curuș din Petroasa, ear responsabilii le au cântat învățătorii: Onița din Padurani, Glava și Lugojan din Bujor, Oprin din Rachita, Ștefanoviciu din Jerșnic și Serviciu din Dubești. A Participat și dl notar cercual Danes din Dubești. Cociugul a fost purtat dela casa defunctului până la sf. biserică de 6 preoți ear de acolo până la cimiter de 6 plugari, în ființa de față a întreg poporului din padurani, cari cu lacrimi de durere a petrecut la locul de odihnă pe iubitul și blândul său părinte sufletesc, pri-

cum și a multor poporeni din comunele învecinate.

Cuvântarea funebrală a rostito părintele Jarma, care prin cunoscuta-i oratorie, a stors lacrimi din ochii celor prezenți, cu deosebire, când în numele repositului și-a luat rămas bun dela cei doi fi ai săi, dela nurori și dela păstorii săi, îndemnându-i a-și crește copilașii lor tari în credința strămoșiască.

Defunctul ca preot a fost model de blândea, fiind iubit de toți: căși lau cunoscut; ear ca tată de familie, deși a fost într'o parohie slăbuță și la sjuas calamități familiare, prin credința tare în Dumnezeu și priu străduința ne obosită i-a succes a da altariului Domnului 2 servitori bravi, pe fiul săi Ioan preot, în Icloda și Nicolae preot în Fărășesti. Pe repositul îl deplâng amintit și fi cu familia lor, o mulțime de rudenii, precum și întreg poporul din Padurani. Odichnească în pace! l. o.

In seara lăsatului de carne corul plugarilor din Cladova a arangiat un concert sub conducerea domnului învățător T. Buru.

Programul bine ales s'a executat cu mare precesione cu deosebire cântarea: „Coroana Moldovei” de Porumbescu cu solo cântat de dl Buru, a produs marea emoțiune în publicul adunat; e păcat ca dl Buru cu vocea sa puternică de bariton, nu a fost trimis la vre-un conservator.

S'a jucat și piesa teatrală „Curca” comedie într'un act de T. Alexi; nimenea nu a crezut că cei ce joacă să fie țărani atât de minunat s'au achitat; îndeosebi Traian Lupulescu purtând rolul Elvirei atât de corect a juca, că nimenea nu a crezut că e bărbat!

Fie-i spre fală domnului învățător Buru!

După concert a urmat dans carele a ținut până în zori, fiind adunată o cunună frumoasă de inteligență.

Un oaspe.

Anecdote populare.

Inspectorul, vizitând școala, află că copil nu știu aproape nimic din istorie, Geografia și celelalte obiecte. Întrebând pe învățător de cauză, acesta a răspuns: „M'am silit d-le inspector a-mi instrua elevii mai ales în limba maghiară.” — În adevăr elevii memorisaseră două lecțiuni, despre care întrebându-l învățătorul, au răspuns foarte bine. Dl inspector a rămas pe deplin mulțumit, lăudând pe dl învățător: — „Bravus! urmează numai așa și ți-ai făcut datoria!”

Ajuns acasă omul nostru, află că toc mai pe vremea aceea i-se născuse un fiu. Acum înțeleg apucătura necunoscutului — merse îndată la popa satului și își mărturisă păcatul. Acesta însă mângâindu-l i a zis: „Crește-ți numai cu credință în Dumnezeu și în legea creștinească, și atunci nu se poate întâmpla nimic rău, copilul tău!”

Țăranul nu numai că a fegăduit, dar a și urmat poveștea înțeleptului preot.

Grija și supărarea însă tot nu se duse de pe fața bietului tată. Odată copilul îi și întrebă de pricina supărării sale. Tată-sau nu mai putând păstra taina i-le spusese toate, din fir până în pîr. Atunci copilul zise: „Nu-ți fie frică tată; dracu n'o să-mi poată face nimic, pentru-că părintele nostru e plăcut la Dumnezeu și ca bun creștin, mă va învăța ce am a face și cum trebuie să mă apăr.”

Implinind feciorul al 20 lea an, să duse la preot și îl rugă la sfat, că adică cum va trebui să porceadă față de dracu. Preotul îi zise: „Roagă-te tot mereu, căci atunci dracu își perde puterea asupra ta, ear rugăciunea n'o poate suferi.” „Îți mulțumesc!” răspunse feciorul, și plăcă spre iad. Și-a mers, a tot mers voinicului nostru, până ce s'a săturat și tot n'a dat de iad.

Într'un târziu, și istovit de drumul ce-l făcuse, văzu din depărtare un măr, cu mere de aur, ear sub el sta ca și încremenit — un om înarmat din tâmpi până în creștet.

La început îl era cam teamă, dar văzând că nu se mișcă, să apropie de el

— când era de tot sprosape, omul începu a vorbi și li povesti întreaga lui viață. Li spuse fărâdelegile și omorurile multe ce le săvârșise, ear blăstămurile oamenilor, legându-se de el, îl făcu să stea sub mărul acesta; fiecare măr de aur este câte o vicimă a urgiei sale, și că sub acel măr ar fi îngropate averile câștigate prin furt și jaf, ear acum e silit să stea până lângă pom, până-când un june cu inima curată, se va ruga pentru el: „De ești tu acela, atunci roagă-te pentru mine, ear când n'oi mai fi, desgroapă averile, căci și ele vor fi dealegate de blăstăm.”

Ținărul îi promise că se va ruga cu dragă voce și din inimă, pentru el — apoi urmându-și calea, nu peste mult ajunse la iad. Încă dela ușe începu a se ruga și rugându-se tot mereu, pătunse în lăuntru. Cât ce intră cu rugăciunile sale în iad, totul începu a se cutramura, ear pe dracu îi strimtoră tot mai mult spre fund, aceste mirași se întrebăru unii pe alții: „Cine o putea fi ținărul ăsta, blând și credincios și totuși atât de primejdios?”

Cum să aflau ei așa de înghemuiți și strinși ca în țitina upei, deodată îi plesni unui drac bătând în minte, despre contractul acum 20 de ani cu un țăran și zise: „Străinul nu poate fi altul, decât copilul unui țăran prost, pe care acum 20 ani, l-am înșelat dela tatăl-sau; uitând însă de el, a crezut în credința dumnezeiască, dar stați că ne vom scăpa îndată de el!” Luându-și bătrânul drac inimă, merse cu pași repezi spre ținăr și dându-i contractul îi zise: „Acum te poți duce acasă, căci te dăruiesc earăși tatalui tău!” Nici nu

ștepta ținărul să i-se zică de două ori, căci cuprinzându-l groaza de focul iadului, își văzu de drum. Primind contractul, o tuli apoi spre pomul cel cu merele de aur; ear dracii erau veseli că au scăpat de el.

Ajuns la pom, începu a și face măntâii și a zice câteva rugăciuni, în urma cărora atât pomul cât și omul cel înarmat să prefăcură în două grămezi de cenușe. Începu apoi să sape după cum îl învățase straja pomului, până-ce dete de comoara, cu care se întoarse acasă.

Mare fu bucuria părinților, când își văzură feciorul earăși acasă. Din comoara găsită, făcu și preotului parte, cu mulțumită pentru sfatul bun și învățăturile sale.

O frumoasă parte din avere, o dăruie pentru biserică, ear restul îl ținu pe seama sa și a părinților săi.

Prin muncă și economie averea li-s'a înmulțit din an în an, căci toți ai casei erau oameni cinști și cu frica lui Dumnezeu.

Traducere de P.

Intâmplări cu haz.

Odată Dramalic găsi un portofel plin cu bani al unui oficiant de stat. Să vorbea că acel domn are să fie aspru judecat, și îl compătineau toți. Aflând Dramalic despre aceste i-se făcu milă și merse la păgubaș și-i dete banii zicând: „Eată domnule, eu ți-am găsit banii perduți și fiindu-mi milă de Dta am venit să ți-i dau.”

Cu ocazia eșecului pentru salariul învățătorului, o femeie, amărâtă până în suflet blăstămă zicând: „Avere-ar parte să dea doftorul banii ce-i scoate dela noi!”

PARTEA ECONOMICĂ.

Cultura vitelor

Dl Ioan Kalinderu, administratorul Domeniilor Coroanei, care este un mare învățat și pentru propășirea României a făcut ca puțin alții, a adresat agenților de pe moșiile regale următoarea circulară:

Domnule agent!

Treptat cu dezvoltarea agriculturii, trebuința vitelor de muncă este din ce în ce mai simțită. Ele nu pot fi înlocuite în total de mașini, pentru că acestea n'au ajuns la o așa dezvoltare încât să poată face toate lucrările agricole mai estin.

În culturile intensive, vitele, pe lângă muncă, ne produc și îngrășămintele trebuincioase pentru sporire producției solului.

Atât în prezent, cât și până într'un viitor destul depărtat, trebuie deci să se pună toată silința pentru a îngriji vitele, căci ele sunt ajutoare trebuincioase, fără de cari în exploatarea agricole nu se poate căpăta, cel puțin la noi în țeară, maximum de producțiune. Acest principiu, din nefericire, la noi nu este băgat în seamă, căci mai în toate părțile vitele sunt într'o stare atât de rea, încât sunt în primejdie de a degenera cu totul, dacă nu se vor aduce îmbunătățiri simțitoare în întreținerea lor. Țăranii mai au seamă nu îngrijesc de ele, ear arendașii și mulți proprietari nu dau atențiunea ce merită vitelor ce întreținută la muncă și nu fac nici o sfortare spre a le îmbunătăți. Toată lumea care lucrează astfel este condusă de acea economie rău înțeleasă, de a nu se întrebuința banii nici chair la lucrări folositoare ce ar pute să aducă mult bine agriculturii.

Starea vitelor ne apare cu atât mai tristă cu cât ea ne arată starea sufletească a îngrijitorilor, acea nepăsare de care este purtat omul fără carte, acea cruzime și obiceiul și purtări a căror singură vină este că natura le a subordonat trebuințelor noastre.

Trebuie pe Domeniile ce administăm, să schimbăm această stare de lucruri, ce ne pare barbară și vătămătoare tuturor intereselor, ear prin exemple și premii să încurajăm pe stăeni pentru îmbunătățirea raselor de vite. Si în trecut am încercat, de alt-fel, să îmbunătățim rasele de vite, încurajând răspândirea de reproducători prin

Luând domnul banii, îi dete pentru facerea de bine o pițulă de 10 cr. zicând:

„Ține omule cești 10 cruceri și mergi de-ți cumpără un ștreag, că și așa de nu mi-i dai tu eram eu silit să mă spânzur.”

Indată ce a aflat muerea lui Dramalic despre istoria eu banii cel mulț ce s'a fost găsit el, din acel ceas n'a mai avut traie liniștit cu ea. S'a întemplat că a murit muerea și un om îi zice lui Dramalic da ți-a luat Dumnezeu soția nene Ioane? Mi-o luat, las' să vază și el cu cine am trăit eu! răspunse Dramalic.

Pentru ce te-ai lăsat să te bată mișei și ai mei? — Întrebă un Român pe Cula țiganul ce fusese bătut de niște țaraoni de ai lor. — „Pentru-că am fost harnic să rabd ce mi-au dat ei, dar ei de bună seamă nu puteau răbda ce le dam eu moi rumânic — răspunse țiganul.

Cu conscrierea sufletelor din comună era însărcinat preotul — oamenii își făceau fel și fel de presupuneri despre conscriere. Un țigan veni însă la popa și zise: „Măncă-și-ai ochii taică părinte fă-mă uitat și nu mă mai scrie, bat-o focu de cătănie s'o bată — că doar' nu i-o sta și împăratului aluia toată nădejdea în mine.”

sate; acele încercări n'au dat încă rezultatele ce doream, din cauză că, acele domenii nefiind exploatate în regie mai mult timp, nu aveau un personal numeros care să se ocupe aproape cu niște cestiuni atât de grele. Acum însă aceste cauze dispărând, voi pune la dispoziția tuturor domeniilor mijloacele trebuincioase și nu mă indoesc că progresul se va învedera cât mai curând. Trebuie însă să se aibă în vedere, pentru a se atinge acest scop, că rasele vitelor din țara noastră nu sunt de desprețuit și că singurul lucru ce ne rămâne de făcut pe această cale, e să căutăm să le îngrijim și să le îmbunătățim.

De alt-fel, în unele judele din Moldova, boii și vacile sunt încă și acum în stare destul de bună pentru-ca să ne poată sluji să punem bazele unei creșteri raționale. Caii, oile, porcii și celelalte animale au în genere destule însușiri pentru a pute servi la îmbunătățirea raselor.

Nu trebuie să uităm însă, domnule agent, în această întreprindere, că rasa fiind o creațiune a localității, schimbările ce le facem, trebuie să se potrivească cu localitatea; ast-fel, ele trebuiesc făcute în conformitate cu natura terenului, cu clima și chiar cu obiceiurile locuitorilor. De alt fel chestiunea aceasta a fost deliberată în intrunirea ținută de către agenții domeniului Coroanei în zilele de 2—5 Decembrie 1901, la Domeniul Gherghița, în prezența noastră; de aceea, vă trimit copie de pe rezultatul desbaterilor acelei intruniri.

Să avem încă tot-d'una în vedere în toate aceste lucrări, ca încercările noastre să nu fie făcute în contra naturii, ci să vie în ajutorul ei. Greutatea de multe ori va fi să aflăm, care sunt aceste tendințe, adecă să cunoaștem care este direcțiunea ce ne este permisă să o luăm pentru ca îmbunătățirea să aducă roade.

Un exemplu foarte lămurit este rasa engleză Durham, care fiind introdusă în Franța, n'a dat în toate părțile rezultate bune, cu toate că această rasă și-a făcut un frumos nume în țara ei. Mulți francezi, crescători de animale și-au pierdut chiar averile numai din cauză că în încercările făcute nu au avut în vedere toți factorii cari pot să facă să izbutească introducerea unei rase într-o localitate străină, mai cu seamă a unei rase scumpe ca rasa Durham, ai căror reproducători ajungeau a se vinde cu peste o sută de mii de franci.

La herghelia din Mezöhegyes (Ungaria), după informațiunile ce am luat personal, rezultatele date n'au fost la început satisfăcătoare, când s'a căutat să se introducă rasele pure, engleză și arabă, încât s'au lăsat încercările cu aceste rase, cari în urmă s'au întrebunțat numai pentru încrucișări.

În țara noastră sunt experiențe, ce trăesc în mintea tuturor; așa de exemplu: experiențele direcțiunii școlii dela Ferăstrău, unde vacile străine Simenthal și Pintzgau, aduse pentru exploatare și pentru îmbunătățirea rasei românești, s'au îmbolnăvit de tuberculoasă și a trebuit să fie depărtate din grajdurile școlii.

La ferma model Laza, de asemenea rasa Pintzgau, cu toate îngrijirile ce s'au pus la întreținerea ei, s'a îmbolnăvit de tuberculoasă, ear rasa de oi Ertese, adusă la această fermă, credem că au fost atinse de aceeași boală, cu toată atențiunea ce li s'a dat.

Din exemplele arătate mai sus, vedem că adese ori este o greșală mare tendința de a înlocui rasa de vite a unei țări prin o rasă străină, încercare ce va consta mult când vom voi să o punem în aplicare, căci se va pierde, ca să ajungem la rezultate satisfăcătoare, timp îndelungat. Dar ce este mai mult, chiar încrucișările între rasă oarecare străină nu dau de multe ori rezultate bune și experiența făcută în Franța cu rasa Durham, este una dintre cele mai convingătoare.

În România încă s'a încercat de multe ori să se îmbunătățească lăna oilor și s'au

făcut încrucișări cu rasa Merinos. Resultatele mai în tot-d'una n'au fost cele dorite și această neînbândă a fost datorită numai faptului că rasa Merinos fiind mai plăpândă, nu s'a putut împăca chiar după încrucișare cu relele îngrijiri ce se dau oilor noastre.

Am dat toate aceste pilde ca să vă atrag, d-le agent, cât mai mult băgară de seamă asupra greutăților ce sunt de întâmpinat pentru îmbunătățirea raselor ce avem. În ceea ce privește încrucișarea, altă dată se credea că este un mijloc foarte ușor de îmbunătățire; acum însă se știe și experiențe citate mai sus sunt martore, că trebuie să fim prudenți pentru-ca să căpătăm rezultate bune. (Va urma).

LEGUMERITUL.

— Disertație populară —

De

George Malcan, învățător.

(Urmare)

Alcun trebuie să ne interesăm de lucrările economice! Și în deosebi legumăritul ne bate cum am zice la ușă, ca să ieșim să-l întâmpinăm și să-l îmbrățișăm — pentru aceea mă grăbesc a vă împărtăși cunoștințele de lipsă despre legumărit.

Sub legumărit înțelegem cultivarea, prăsirea a acelor verdețuri dintre plante cari le folosim pentru a spori puterea nutritivă a mâncărilor și pentru a le da un gust mai bun, făcându-le astfel mai folositoare sănătății noastre. Astfel de verdețuri sunt: ceapa, crastaveții, sălata, ridichile, petringel, morcovii, usturoiul, ardeiul, pătlăgelele, fasolea, varza, cartofii, cimbru, mărariu, tarhonul, hreanul, țeluru, calarabele, speciile ș.a.

Toate aceste verdețuri fiind, le folosim pentru mâncare și să numesc cu un cuvânt „legume“.

Prăsirea legumelor este una din lucrările economice cea mai ușoară mai maruntă de și cea mai trebuincioasă și cea mai bună pentru câștig.

Mulți zic că cu acest ram economic, este de a să ocupa numai femeile, eu însă zic, că și legumăritul în prima linie bărbații sunt chemați să-l pună în lucrare.

Timpul începerii lucrării legumăritului este primăvara până ce nu ieșim la lucrul câmpului. Acum să sapă, acum să gândește, să fac straturile și chiar să sămăne în grădina de legumi.

Oare femeile ce fac pe acest timp?

Ele lucrează toată iarna, torcând spăind, cosând, primăvara, țes până ear bărbații ce fac?... Ei zic că iarna le o greutate, căci afară de grijirea vitelor, n'au nici un lucru. Când e cătră primăvară tot așa, afară că mai duc un car două de gunoiu, ori mai risipesc vre-un mușoniu de pe vre o livadă. Și cei mai mulți încă, au curagiul a învinul pe femei că n'au pus nici o legumă în grădină... N'ar fi oare bine, ca bărbatul în acest timp să pună la cale și acest lucru folositor?

Ei ar avea a sapa, a gunoi, a pregăti aracii pentru fasole, crastaveți, pătlăgele, ș.a. căci pentru toate are vreme. La timp apoi se va apuca cu femeia sa și va face straturile de lipsă, în cari va sămăna în rânduri regulate toate semințele de legumi de lipsă... Ear apoi când bărbații ies la plug, femeile dimpreună cu copiii să vor îngriji de udatul legumilor la timp secetos. Și când peste vară în decursul lucrărilor câmpului să va întâmpla intreruperi din cauza ploilor, de ce nu ar sta bine bărbatului a merge cu copiii, atunci e timpul acestor lucrări de casă. Așa trebuiesc iubii

mei aranjate lucrurile, ca să meargă bine.

Aceste sunt ce am ținut de bine a vi le spune numai așa în general despre legumărit. Intrând în amănunțele lui, vă voi spune mai întâiu despre: „cum trebuie să fie grădina de legumi“.

Locul ales pentru prăsirea legumilor, trebuie să fie în fața soarelui și cât să poate ferit de vânturile reci de mează-noapte, prin clădiri s'au arbori. Pământul să fie negru îndesat, căci acesta prin lucrare să mărunțește, ear când sunt ploii nu să acăț de unele, și de încălțăminte, tot asemenea când e secetă nu să întărește și nici nu crepă din cale afară.

Grădina de legumi o împărțim în 4 table potrivite, cari să ne servească pentru a schimba sămănatul legumilor, căci și lor precum și bucatelor, nu le prieste, dacă unul și același soi, îl cultivăm de mai multe ori în unul și același loc, ci mai bine le umblă schimbându-le.

Pământul trebuie bine gunoit. Gunoiul îl punem astfel: ne apucăm de unde e locul mai jos, săpăm cu arșul făcând un păraș, atât de afund și de lat cât putem lua odată cu arșul. În acest păraș să punem apoi de-a lungul gunoiul. Peste acest gunoiu așezăm pământul din al doilea rând luat cu arșul, în locul căruia rămânând ear un păraș, îl umplem cu gunoiu și tot așa urmăm până ce gunoiu tot pământul ce avem a-l cultivăm.

Unora din legumi le prieste pământul îmbunătățit cu gunoiu proaspăt, cum e varza, sălata, țeluru și alte legumi cu foaie lată. Pentru aceea tabla în care le punem o gunoim cu gunoi proaspăt. În anul al doilea putrezându-se gunoiul din tabla aceasta, cultivăm în ea acum legumile ce iubesc pământul gunoit cu gunoi putred cum e ceapa, pătrigelu crastaveții ș. a. Ear în anul al treilea fiind pământul din această tablă mai sărac, cultivăm în ea legumi ce să îndestulesc și cu un pământ mai slab, cum sunt păstăioasele: fasolea, mazărea, ș. a. Gunoim apoi din nou această tablă și așa urmăm cu cultivarea legumilor în ea.

În tabla a patra însă punem legumile ce stau mai mulți ani într'un loc, cum e hreanul ș. a. Tot în această tablă putem prăsi pomi, smeură, fragi și altele.

Pământul din grădina de legumi trebuie să fie săpat de teamna. Săpatul să face în bulgări mari, ca peste iarnă înghețând să se îmbunătățească. Primăvara îndată ce s'a sbit pământul, ne-având temere că va mai îngheța, ne apucăm și-i săpăm din nou. Săpatul de primăvara să face în felințe subțirele, mărunțele, mărunțite bine (cu grebla). Tot cu grebla adunăm și rădăcinile și gunoalele netrebnice de prin pământ. Oblim apoi pământul frumos și-l împărțim în straturi și apoi sămănam. Pe marginea straturilor e bine a cultiva flori, ear pe marginea cărărilor agriș și rozinci.

Atât despre grădina de legumi în general, adică peste tot!!

Acum să ne dăm seama în parte despre folosul și modul de prăsire al fiecărei legume.

Legumele despre care voesc să vă vorbesc mai întâi, las să mi-o ghițiți D-voastră.

Am o domnișoară
Cu rochița roșie
Când o încep a desbrăca
Toți încep a lacrima? ?

(Va urma).

Sfaturi practice.

Vreți să nu se spargă paharele ori sticlele, turnând apă, lapte, ceaiu ori alt-ceva fierbinte în ele?

Așezați-le cu fundul pe pământ fără a le ține cu mâna și turnați fără frică, căci în chipul acesta nu creapă. S'au țineți-le cu gura în aborii ce ies din vasul cald.

Răciți care-va la gât și vi-se umflă gâtul?

Nu așteptați până se învechește boala, ci înfășurați-vă gâtul înainte de culcare cu un ștergar ud în apă rece și stors legați-vă apoi peste el cu altul sventat. În chipul acesta, domoliți durerea, ba se și desumflă și ve trece.

Din public.

Declarațiune.

În N-rul 50 a. tr. din acest prețuit ziar un erou de sub tafa sub pseudonimul Șcavola, se aruncă asupra mea cu o incalificabilă farie și mă încarcă cu o serie de acuze și calomnii, cari de cari mai deonestătoare pentru mine, și în același timp aruncă cu tina chiar și în de toți stimatul vice-comite Szász Iósef.

De data aceasta n'am mai putut suferi calomniile acestea, pe cari de atâtea ori le-am redus la adevărata lor valoare, și nu, cu atât mai virtuos, căci era adus la complicitate o respectată persoană.

Am rugat deci pe On. Redacție, ca pentru lucrarea nepăcerilor, să-mi descopere pe autorul acelei scârboase corpondențe. N'am fost ascultat și în consecuență am și pornit proces de presă.

În timpul din urmă însă, am aflat din un izvor foarte sigur, că individul, care ne cinstește numele lui Șcavola o un netrebnic, ce răspunde la numele lui Ioan Bota, persoană foarte discreditată în Cetea și jur. Cât ce am auzit aceasta, țin să declar, că abstau dela proces. Cu un individ așa de jos cum e Ioan Bota nu pot sta alături, fără a mă murdări. Și pentru unul ca el, e pagubă să pricinuim supărare reacțiilor ziarului român și așa destul de șicanate.

Nu vreau să abuzez de ospitalitatea acestui prețuit ziar, nici de binevoitoarea paciență a cetitorilor, înșirând toate netrebnițiile acestui individ, care folosește presa cinstită pentru batjocorirea omenilor de omenie.

Estă la câte va vorbe cine e Ioan Bota: un hoț ordinar, un îngelător, un falsificator de cambii, un delapidator, un dinemitar și un criminalist.

Și una din însușirile acestea e suficiență spre a fi scos din societate, dar el toate le are, pentru fie-care pot cita persoane și casuri, dacă va fi de lipsă o voință. Cred, că nu va fi de lipsă, de oare-ce mișelii încep a se pedepsi.

Cerând scuze On. cetitorilor, pentru-că a trebuit să ocup coloanele acestui ziar, cu așa lucruri, semnez.

Cetea, la 10 Martie n. 1902.

Ioan Sava,
proprietar.

Mulțămite publice.

Pentru „Biblioteca parochială“ din Tlucșul român a solvit părintele nostru Ioan Dumitrescu 5 coroane cu taxă de membru, fondator. Mulțămesc și pe această cale numitul binevoitor, în numele aceluia spre a căror înaintare și-a dat denariul său.

Servească ca pildă de urmat și altora!
Tlucșul-român, 1902.

George Malcan,
bibliotecar.

Ne găsim în plăcuta pozițiune de a ne împlini una din sfintele datorințe față de sprijinitorii cauzei clasei noastre de mijloc. Dacă producțiunea noastră publică din 28 Februarie n. c. a adaus o nouă și însemnată zală la lanțul activelor noastre, meritul incontestabil revine stimabilelor d-voare Olivia Bardoși, Leniți Cuntșan și Geni Simonescu, cari în mod de tot prevenitor au binevoit a conlucra cu mai multe bucuți la concert, cum și d-lul I. Iula, elev în cursul al III-lea pedagogic al Seminarului nostru „Andreian“, cărora le exprimăm și pe această cale adânc simțita noastră recunoștință.

Sibi u, 6 Martie n. 1902.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“.

V. Torășianu,
president.

I. Apoleon,
notar.

NOUTĂȚI.

ARAD, 21 Martie n. 1902.

P. S. Sa Episcopul Mihail Pavel își serbează azi jubileul de 50 ani al preoțirii Sale. După dorința bunului prelat, nici o serbare nu s'a aranjat cu acest prilej. Creștinii săi și peste tot, Românii cari cu nose faptele mărețe și știu despre bogatele dăruiri ale bătrânului episcop, din adâncul inimii îi urează toți ani mulți cu sănătate spre fericirea Diecesei gr. cat. din Oradea și mândria neamului.

Ear noi ne alăturăm tuturor urărilor de bine.

Știre personală. P. S. Sa Episcopul Iosif Gold, după o ședere de mai multe săptămâni la Rontău, a sosit Mercuri după amiază la reședința sa.

Vremea. După prorocirile lui Meteor din S. gheon, până la 24 c. n. va fi vreme mai caldă; dela 25 Martie și până pe la 13 Aprilie însă vremea se va schimba spre frig.

Concert. A. S. R. Principesa Maria, însoțită de d-na Olga Maurojeni, mare doamnă de onoare a M. S. Reginei, și d-na Zoe Răduceanu, doamnă de onoare a A. S. Regale, a asistat Marți seara la concertul dat la Ateneu, în folosul școalei italiene din București.

Sala Ateneului era plină de un public ales.

Intreaga colonie italiană asista la acest concert.

În asistență: D-na Zoe D. Sturdza, dl Marchis Beccaria d'Incisa, ministrul Italiei, și primul său secretar cav. Cucchi etc. Concertul a reușit pe deplin.

D-nele Nilda, Demetrescu, D'Asi, d-soarele Narice, Florinda, Alice Piatini și Steiner, au fost viu aplaudate. La toate s'au oferit buchetele de flori.

Au fost de asemenea foarte aplaudați dl P. Elinecu, care a cântat cu flautul, precum și orchestra cercului amatorilor de muzică, sub direcțiunea d-lui Vidas.

Dela Teatru din București. Direcțiunea generală a teatrelor profitând de prezența în București a celebrului bariton român D. Popovici și a cunoscutelor artiste lirice d-nele Nilda și Demetrescu d'Asi, a hotărât să dea o serie de șase reprezentațiuni de operă la cari vor lua parte, pe lângă artiștii de mai sus, cunoscuții și mult aplaudații artiști: d-soarele Camilla Mihăilescu, V. Micioara și P. Moor și d-nii I. Băjenaru, Delianu, Teodorescu, Alexiu, Ghimpețeanu. Operile ce vor cânta sunt: La 8 Martie et v. „Carmen” cu d-na Nilda; la 11 Martie „Rigoletto” cu dl Popovici și Camilla Mihăilescu; la 13 Martie „Rigoletto” cu dl Popovici și d-soara Caliopei Seinescu, distinsă absolventă a conservatorului și elevă a d-nei Carlota Leria, în rolul Gildet; la 21 Martie: „Carmen” pentru a doua oară; la 26 Martie „Lucia” cu d-na d'Asi; la 30 Martie „Traviata” cu d-ra d'Asi.

Cavalerul Offenheim, consilier comunal, oficer în rezervă, se știe, provocase la d-nea vice-primarul Strobach din Viena. Acesta însă a refuzat cartelul, pentru care cuvânt cavalerul ovreru l'a insultat. Strobach l'a dat în judecată și tribunalul l'a condamnat apoi la o lună închisoare. Jupânul cavaler a făcut apel contra sentinței, dar și forul suprem a încuviințat osândă de o lună temniță pentru provocare la duel și astfel Herr von Offenheim va sta binișor la răcoare.

Generalul Grimm, care a fost prins și dovedit că de ani mulți vinde planurile secrete ale oștirii rusești, precum și planurile cetăților, cade jertfă în primul rând — femeii! În slujba sa generalul avea adică mai multe dame. Intre ele unele frumoase și tinere. Cu una se părea că face dragoste. Destul că soția generalului într'un moment de gelozie a denunțat pe bărbatul ei, la care făcându-se perchișișie, se înțelege că s'au găsit acte atât de compromițătoare, în cât consiliul de război s'a întrunit îndată și a osândit pe general în Varșovia, la moarte prin glonț, o asemenea osândă nu se poate însă duce la îndeplinire fără subscrierea țarului. În loc de încuviințarea aceasta, dela Petersburg a venit porunca să trimită pe general acolo. L'au și trimis,

pentru ca să sfi de el tot ce s'a făcut în decurs de ani. Generalul era plătit de Austria, și după toate semnele avea legături cu mulți ofițeri. El va fi ținut în temniță toată viața.

Reactivarea băncii „Polgari.” În această vreme a criselor pot trece drept optimiști fericiiți grupa de Unguri aradani care s'au decis să reactiveze banca „Polgari” dată de mal de fostul director al ei, marele konsultant Pless Moritz. Alături membrii comisiiei aleasă de adunarea extraordinară a acționarilor s'au întrunit sub presidenția lui Szatmáry și a decis a propune și susține reactivarea. Comisia a constatat anume că din 1 milion coroane capital de fondare au rămas 960.000 coroane. Acțiia de 100 fl. nominal are deci 96 fl. valoare. Fondul de rezervă s'a făcut, se înțelege, camfor, întocmai ca Pless Moritz.

Concurs. În comuna Cielobania s'a deschis concurs pentru un loc de capelan. Cel competent să se folosească de prilej, căci după cum ni se scrie, locul e bun și oamenii de treabă.

Podul dela Zenta, peste Tisa, care s'a surpat zilele acestea a costat, la 1873, 350 000 fl. D'atunci s'a cheltuit cu repararea lui 400.000 fl. S'a făcut însă așa de prost, că un țaran la inaugurare prevăzuse acest sfârșit. Așa se prăpădesc banii publici.

Din pod nu s'a surpat e adevărat, decât o parte. Repararea ar costa însă 300.000 coroane și nici atunci nu-i sigur cât ține. De se surpă întreg, Tisa are să fie închisă: plutele și vapoarele nu vor mai putea comunica.

La încoronarea regelui Angliei care se va face în vara aceasta, împăratul Wilhelm al Germaniei va fi reprezentat prin fratele său prințului Heinrich, care va lua apoi cu sine pe contele Walderssee.

Din păcatele țărânilor noastre, Săp tămâna trecută a murit în spitalul din Timișoara țărâna Ana Petrașcu din Ghiroda între simptome suspecte. Obstucțiunea a constat, că defuncta a luat leac, ca să scape de rodul dragostei. Deschizându se anchetă în cauza aceasta, s'a dat de urmă, că țărâna Saveta Pavel din Ghiroda i a dat leacul ucigaș. Gardarmeria a și arestat ne „femeia știutoare”, care își așteaptă acum pedeapsa în temnița preventivă din Timișoara. Fie cazul acesta de învățătură poporului nostru din care multi au apucat pe calea păcatului. („Drapelul”).

Aviz domnilor învățător. ABC darii pentru elevii clasei prime e sub tipar și în timp scurt va apărea în a III-a ediție îndreptată. Cu aceasta ocaziune ne-am folosit de binevoitorii observări și de criticele speciale ce ni s'au făcut și am prelucrat din nou întreg materialul, am renovat și înmulțit desambele, și credem că noua și sărbătorească lui înfățișare, va face surprindere plăcută în literatura noastră școlară; va ușura poziția învățătorilor și va înlesni școlărilor posibilitatea de a-și însuși scrisul și cititul cari sunt cele mai puternice mijloace de cultură și civilizațiune.

Prețul unui exemplar e 40 fleri și se poate comanda la tipografia diecesană din Arad. Cei-ce comandează peste 10 exemplare deodată prind 10%; ear peste 100 exemplare deodată 20% rabat. Rugăm domnilor colegi a ne onora cu comenziile încă de acum, ca să putem face expediția de loc după aparițiune. Iosif Moldovan și conșoiil.

În afacerea moștelor de arendat prin dl Filimon Plas, în Zlatna, despre care am mai scris, atragem încă odată atenția amatorilor, țărani harnici. Caute a se informa dela dl Plas, căci li-se vor face multe în lesniri.

Zebre domestice. — Jurnalul Oficial din Mombasa anunță că baronul Brosard von Schllendorff care, de câțiva ani, s'a stabilit în regiunea Kilimanjora, a reușit să domesticească și să dresca zebre.

Se asigură că aceste animale sunt superioare calilor. Baronul vinde zebrele cu prețuri variând între 200 și 300 rupii.

Societatea călăgăriilor de pe muntele Athos. Ziarele au fost anunțate zilele trecute, că în mănăstirea Sf. Paul de pe muntele Athos a izbucnit un incendiu, care a

distruit întreg edificiul, pe când biserica din curtea mănăstirei a scăpat. Din incidentul acesta e interesant a releva, că pe muntele Athos se află o societate de călugări unică în felul său. Ea constă din 20 mănăstiri, 10 sate, 250 locuințe, private și 150 locuințe de ale eremiților, în cari locuiesc 5000 călugări și toți atâți servitorii. Intre călugări — cari aparțin diferitelor națiuni de confesiunea gr. or. și duc o viață foarte sobră — regimul îl formează o corporație de 20 delegați și 4 președinți. Aceștia administrează averea și se îngrijesc de contribuția, ce revine Sultanelui. Corporația aceasta residă în centrul vârfului muntelui, la înălțime de 2000 metri, într'un sat locuit de 4—5000 bărbați. Femei nu locuiesc pe muntele Athos. Mănăstirile, bisericile și capelele sunt fundațiuni de ale diferitelor națiuni. În mănăstirea Lavra s'a găsește o bibliotecă uriașă, care din punct de vedere al anticității, e de mare valoare.

Rugăm respectuos pe cei-ce ne datorează pentru foaie să binevoiască numai decât a-și achita abonamentul. Noi am așteptat destul; e rindul acum ca și cei cărora le-am creditat să-și facă datoria. Administrațiunea.

BIBLIOGRAFIE

Studiul polemii filologic. scris în limba maghiară sub titlul: „A román nyelv latinisága” de P. S. Sa Domnul Episcop Iosif Gold, este tradusă de colaboratorul nostru Părintele Al. Munteanu al lui Vasile, în limba română, sub titlul: „Latinitatea limbii române”, care în curând va apărea.

Din Liturgia bisericii ort. române manual cu ilustrațiuni — pentru școala medii și populare, a eșit de sub tipar și se poate procura dela Administrațiunea ziarului „Tribuna Poporului”. Prețul unui exemplar 60 fleri plus porto postal 5 fleri.

POSTA REDACȚIUNELI.

Talpoș. Fără să știm cine scrie, nu putem lua în seamă!

Terova. Foarte bune observațiunile D Tale. Ne pare bine că se găsește între economii no-ți oameni cu așa judecată frumoză, ca D Ta, frate I. Franțiu. D-lui B. i s'a răspuns însă odată din partea unui preot. Am închis atunci discuția. Să auzim de bine.

Abonent 3682. După cum vei observa, am publicat.

Oăletorul. Cluj. Se poate să ai perfectă dreptate. Dar publicând cele trimise, s'ar naște eară zarvă și ar fi bine să se facă odată pace p'acolo. Alte chestii primim cu plăcere să ne scrii.

N. Relbăgianu, Cireș Timiș. Când va fi loc, că avem altele mai de mult trimise Multă voie bună.

PARTEA ECONOMICĂ.

Prețul spiritului în Arad, 20 Martie.
 Spirit rafinat, vânzare mare . 118.—
 „ „ mică . 120.—
 „ brut vânzare mare . 116.—
 „ „ mică . 119.—
 100 kilograme borhot uscat . 12.80—13.—

Bursa de grâne din Budapesta
 50 chigr. grâu pe Aprilie . cor. 9 17—9 18
 „ „ sâcără pe Aprilie „ 7.43—7.45
 „ „ ovăș pe Aprilie „ 7.35—7.36
 „ „ porumb pe Maiu „ 5.22—5.23
 „ „ grâu pe Octomvrie „ 8.18—8.19

Prețul grânelor înmagazinate
 (per 50 chigr.)

Grâu ung. de Tisza (greut. 76) c. 9.25—9.35
 „ „ „ (greut. 77) „ 9.25—9.45
 „ din Banat (greut. 76) „ 9.15—9.30

Piața de porci din Steinbruch (Köbánya).

Neșchimbă. Prețul porciilor bătrâni grași (ungorești), perechea în greutatea peste 400 chigr. 100—102 fleri chilogramul. Porci grași tineri, perechea în greutatea peste 320 chigr. se vinde cu 102—104 fleri chilogramul. Porci sâbescți, perechea până la 260 chgrame se vinde cu 102—104 fleri chgramul.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu.
 Editor Aurel Popovici Barcianu.

Insertiuni și reclame.

AVIS.

Un preot în disponibilitate cu eminentă calificățiune, care își completează studiile, neavând ocupațiune și fiind căsătorit își caută un post până la terminarea studiilor sale la vre o bancă românească, la redacțiunea vre-unei foi, în vre-o cancelarie advocățială sau la ori-ce alt insutut.

Peste tot e gata a primi ori ce post co-răspunzător chemării sale. Vorbește perfect afară de limba maternă limbile maghiară și germană.

R. flestanți arătându-și condițiunile să se adreseze pentru informațiuni mai deaproape redacțiunii „Trib. Poporului”.

Scăparea familiei.

Inscripțiunea de sus într'adevăr o merită

„Picăturile rusești”

ce se preparază în farmacia dlui Vasilie Mijinescu din Melenceze.

Ele sunt un mijloc neîntrecut și excelent contra durerilor interne, de stomac, mistuire, materiță și intestine.

În timpul cel mai scurt dispar durerile amintite; lucră într'un mod binefăcător contra șgârciturilor, venturilor (colice) și diaree; delătura greață și neplăcerile provenite în urma stricării stomacului și din răceală; liniștește greața și face apetit; delătura respirațiunea grea, în lipsă extremă potolește tusa și ajută la desfacerea flegmei; pusă pe puțină vată la dinții găuroși ușurează durererea.

704 6—20

Prețul 1 cor. 60 bani, (80 cruceri).

Dacă se trimite înainte 2 cor., medicamentul se expediază franco.

„Picăturile rusești” veritabile se pot căuți numai în farmacia d-lui Vasilie Mijinescu în Melenceze, (comitatul Torontal).

Radu Ursu

recomandă publicului român din loc și provincie atelierul de 697 8—

tuns, ras și fresat

și ori-ce alte servicii sanitare permise de lege aparținătoare la acest ram de industrie. Îndeosebi recomandă onoratei preoții cunoștințele sale speciale întru dresura rituală a părului, mustețelor și a bărbii se află în strada Deak-Ferencz (Hotel „Vass”) serviciu prompt cu comoditate și gust. Afară de aceasta recomandă magazinul său de pudră, săpun și diferite soiuri de parfumării.

Compactor român în Arad.

Subscrisul își iau voe a aduce la cunoștința onor. public român, că reintors din străinătate m'am stabilit în Arad, strada bisericii (Templom utca) nr. 7, unde mi-am deschis un

Atelier de compactorie modernă,

aranjat cu mașinele cele mai noue și mai perfecționate, sunt în plăcută poziție a efectul ori-ce lucrări atingătoare în această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine legături de lux. Asemenea pentru legături de protocoale, pentru cancelarie, cărți bisericești, cărți de rugăciuni pentru prea onorații domni preoți, în tomuri singuratică ori în partea de ori-ce mărime, pe lângă asigurarea unui serviciu solid, prompt și ieșim.

În speranță, că onor. public român își va oferi binevoitorul concurs, rămân

684 9—

Cu distincă stimă

Iustin Ardelean,
 compactor.

Hotel „VAS”

cafenea, restaurant și berărie.

Locul de întâlnire al inteligenței române din loc și din provincie, unde se găsesc cu prețul cel mai avantajos mâncări de casă, vin excelent și bere Dreher. Un prânz de 3 plesse 1 coroană.

Oaspeților dela hotel le stă la dispoziție, pentru ori-ce tran care sosește sau pleacă, omnibus sau trăsură.

Prețul camerelor este, dela 1 cor. 60 fl. în sus.

Curățenie exemplară, pe lângă asigurarea unui serviciu ireproșabil.

Roagă prețiosul sprigiu.

685 14—

Cu deosebită stimă

Veduva Duffner Jozsef.

„VICTORIA“

instituit de credit și economii, societate pe acții.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2.

Intemeiată la 1887.

Capital de acții: 600.000 cor. — Fond de rezervă 300.000 cor.

Depuneri 3.000.000 cor. — Circulația anuală 44.000.000 cor.

Primește depuneri spre fructificare, după cari solvește 5% interese fără privire la termenul de abdicere. — Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea casei depuneri până la 2000 cor. se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuează momentan după sosirea comunei.

657 — 8

Direcțiunea institutului.

Credit de bani.

Cu condițiuni foarte favorabile, ori-care econom poate lua împrumut pe

hipotecă de vii sau pământ.

La dorință, răspund cu plăcere ori-cui prin epistoală, pe lângă trimiterea timbrului (marcă postală) de 10 bani.

Tot-odată stau la dispoziție și a da mai pe larg ori-ce informațiuni ori-cui de pe teritoriul țerii noastre, sau la dorință și în persoană merg la fața locului.

Agentura întreprinderii de credit hipotecar pe lângă eliberarea pământului de sarcini.

FUXA ISTVÁN,

Arad, Közép-uteza 17/a.

734 2—

Telefon: 440.

Telefon: 440.

Koch Dániel

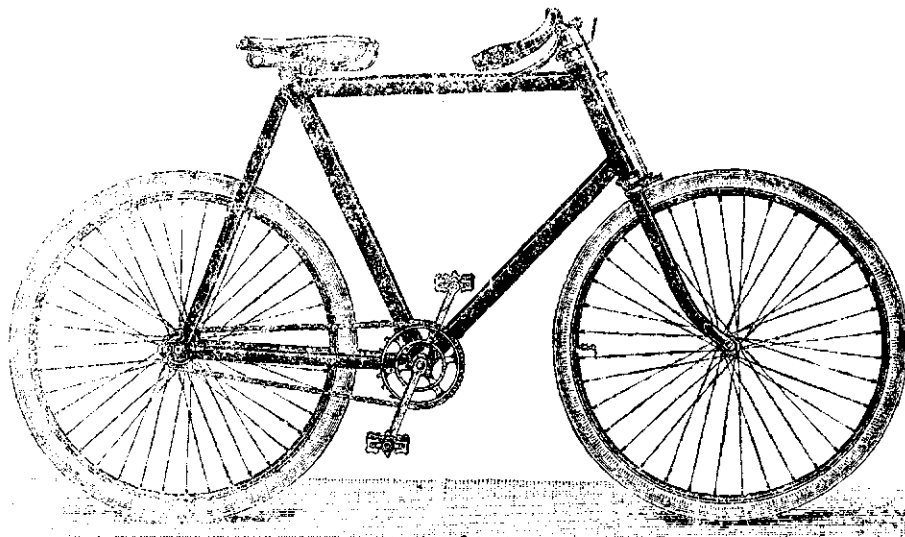
Arad, strada Deák Ferencz-uteza 42,

vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Mare deposit de biciclete de primul rang, de mașini de cusut și exclusiv deposit de cele mai vestite biciclete

„Puch“.

Primește în lucrare transformarea totală, emailarea în toate colorile, precum și nickelarea a ori-ce biciclete.

Părți constituitoare de biciclete și mașini de cusut, precum și tot felul de fabricate pentru mașini permanent se găsește în magazinul meu.

Biciclete și mașini de cusut se vând cu prețuri favorabile.

Aplicarea la locul lor a sonerelor electrice și a telefoanelor de casă se execută cu prețuri foarte avantajoase.

Mare magazin de mașini electrice.

Mare atelier pentru reparaturi.

Comandele din provincie se îndeplinesc cu toată punctualitatea.

733 2—

Cruce dublă electro-magnetică vindecă și inviorază sub garanție

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, tuituri de ureche, bătăie de inimă, sgârșiri de inimă, asma, auzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâini și picioare, reuma podagră, ischias, udulul în pat, influența, în somnia epilepsia circulația neregu-

lata a sângelui și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Insușirea acestui aparat este că vindecă nu numai din timp în timp ci introduce constant în corpul omenesc binefăcătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele afătoare, eară pe de alta parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărilor că acest aparat vindecă boale vechi de 15 ani.

În cancelaria mea se află atestate incurse în toate părțile lumii cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii.

Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“ deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat.

Deja ieftinătatea crucii mele electro-magnetice o recomandă indeosebi.

624 — 59

Prețul aparatului mare e fl. 3, sau Cor. 6. — folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e fl. 2, sau Cor. 4. — folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Albert Müller, Budapesta, V., str. Vadász 42. K
colțul str. Kálmán.

Sanatoriu și institut de cură cu apă rece

— învinițat de înaltul minister de interne prin ordinațiunea Nr. 81.945/1901. —

În toată Ungaria sudică singurul institut de cură autorizat, care iarna vara stă deschis pentru public și primește la cură bolnavii cu locuința în institut și externiști. Bolnavii pot avea la dispoziție sfatul ori-și-cărui medic.

Mijloace de lecuire:

Baie cu lumina electrică: pentru vindecarea reumei, podagrei, îngrășării, și înveninării prin metale. Aceste băi pot fi folosite și de cei bolnavi de inimă, 15 bilete 15 fl.

Baie de cură cu apă rece: pentru sănătoși întărire, și vindecă boale de intestine (mațe), insomnia, durerile de cap etc. 15 bilete 6 fl. Abonament lunar 10 fl.

Baie de acid-carbon: pentru vindecarea boalei de inimă, boalelor femești 18 florini.

Baie maure: pentru vindecarea boalelor femești, reumei, nevrolgiei, înțepirea mușchilor etc. 15 bilete 16 fl.

Baie cu apă rece electrică: Vindecă nervozitatea, dureri de nervi, slăbiciune peste tot a sistemului nervos. 15 bilete 15 florini.

Inhalatii: soale sau cu extract de brad. După modelul celor din Reichenhall și Gleichenberg. — în contra boalelor de plămâni și de gât. 15 bilete 9 fl.

Gimnastica-svedeză: pentru vindecarea strâmbărilor de spinare, înțepirii mușchilor; pentru lecuirea slăbirii la copii anemici. Taxă lunară de la 10 fl. în sus, după gravitatea cazului de boală.

Massage: pentru vindecarea boalelor de nervi, a anemiei, a îngrășării peste măsură și a slăbirii generale. 15 massage 6 fl.

Massage electrice: pentru vindecarea nervozității, a durerilor de nervi și pentru ușurarea mistuirii. 15 bilete 12 fl.

Electrisare galvanică și cu curent faradic: Bolnavii interniști pot avea înțepinerea: 85 d. pe lună.

Medicul conducător:

D. HECHT,

Arad, Strada Zrinyi (foastă Sziget) Nr. 3 (intrare în stradă vis-à-vis de Teatru, între prăvăliile Maresch și Szabó). Telefon 270.

541 — 54